

Úrskurður fógetaréttar Siglufjarðar í fógetaréttarmálinu [...] (1945)

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó að stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Þessi síða inniheldur verulega stytta útgáfu af nafni ritsins.

Skannað var eintak í vörslu Bókasafns Kópavogs.

Meiriháttar galli á bls. 23.

Minniháttar galli á bls. 50 og 52, 54.

ÚRSKURÐUR

FÓGETARÉTTAR SIGLUFJARÐAR

Í

FÓGETARÉTTARMÁLINU:

Stjórn Kaupfélags Siglfirðinga kosin 21. júní 1945,
þeir Jóhann Þorvaldsson o. fl.,

gegn

áður kosinni stjórn Kaupfélags Siglfirðinga,
þeim Ottó Jörgensen o.fl.

Nº 15086

348 ÚRSK ÚRSK

Úrskurður fógataréttar Siglufjarðar
Ólafssafn

Bókasafn Kópavogs

16951076

ÚRSKURÐUR

Við undirritaðir, sem erum gjörðarbeiðendur í máli þessu, teljum rétt, að sá fógetaúrskurður, er hér fer á eftir, komi fyrir almenningssjónir.

Mál þetta hefur þegar vakið mikla athygli, og því rétt, að sem flestir kynni sér það, en í úrskurðinum er dregin upp glögg mynd af tildrögum og gangi málsins.

Við lítum svo á, að hér sé um mál að ræða, er ekki varði Kaupfélag Siglufirðinga eitt, heldur alla landsmenn og þá fyrst og fremst þá, sem meðlimir eru í samvinnufélögum.

Siglufirði, 3. okt. 1945

Jóhann Þorvaldsson

H. Kristinsson

Hjörli. Magnússon

Jónas Jónasson

Kristján Sigurðsson

Skafti Stefánsson

Haraldur Gunnlaugsson

ÚRSKURÐUR

FÓGETARÉTTAR SIGLUFJARÐAR

I

FÓGETARÉTTARMÁLINU:

**Stjórn Kaupfélags Siglfirðinga kosin 21. júní 1945,
þeir Jóhann Þorvaldsson o. fl.,**

gegn

**áður kosinni stjórn Kaupfélags Siglfirðinga,
þeim Ottó Jörgensen o.fl.**

Siglufjarðarprentsmiðja

ENDURRIT

úr fógætaréttarþók Siglufjarðarkaupstaðar.

Ár 1945, fimmtudaginn 6. september var í fógætarétti Siglufjarðar í fógætaréttarmálinu:

Stjórn Kaupfélags Siglfirðinga kosin

21. júní 1945, þeir Jóhann Þorvaldsson o. fl.

gegn

áður kosinni stjórn Kaupfélags Siglfirðinga,

þeim Ottó Jørgensen o. fl.,

uppkveðinn svohljóðandi

ÚRSKURÐUR :

Í bréfi dagsettu 11. júlí 1945 fóru gjörðarbeiðendur í máli þessu, stjórn Kaupfélags Siglfirðinga kosin 21. júní 1945, þeir Jóhann Þorvaldsson, barnakennari, Hverfisgötu 4, Hjörleifur Magnússon, bæjarfógetafulltrúi, Hólavegi 25, Haraldur Gunnlaugsson, skipasmiður, Túngötu 25, Jónas Jónasson, verkstjóri, Lindargötu 17, Halldór Kristinsson, héraðslæknir, Aðalgötu 8, Kristján Sigurðsson, verkstjóri, Eyrargötu 6, og Skafti Stefánsson, útgerðarmaður, Snorrargötu

7, allir á Siglufirði, þess á leit við bæjarfógetann á Siglufirði, að hann setti þá með beinni fógetagjörð inn í öll umráð bóka og eigna Kaupfélags Siglfirðinga sem lögmæta stjórn félagsins, en um þau höfðu gjörðarþolar, áður kosin stjórn Kaupfélags Siglfirðinga, þeir Ottó Jørgensen, símastjóri og póstafgreiðslumaður, Suðurgötu 36, Þóroddur Guðmundsson, alþingismaður, Eyrargötu 12, Kristján Sigtryggsson, húsgagnasmiður, Vetrarbraut 17, Guðbrandur Magnússon, kennari, Grundargötu 16 og Óskar Garibaldason, skrifstofumaður, Hvanneyrarbraut 25, allir á Siglufirði, neitað gjörðarbeiðendum. Var málið fyrst tekið fyrir í fógetarétti Siglufjarðar 14. júlí 1945, en því réttarhaldi lauk á þann veg, að hinn reglulegi fógeti kvað upp úrskurð um, að hann viki sæti í málinu. Hinn 18. júlí 1945 skipaði dómsmálaráðherra Gunnar A. Pálsson, lögfræðing í Reykjavík, setufógeta í málið. Hefur hann því farið með það að öllu leyti síðan hinn reglulegi fógeti vék sæti og þá einnig kveðið upp úrskurð þenna.

Að undangenginni gagnasöfnun og öðrum venjulegum undirbúningi var mál þetta munnlega flutt í fógetarétti Siglufjarðar dagana 21. og 22. ágúst 1945 og að því loknu tekið til úrskurðar.

Réttarkröfur gjörðarbeiðenda eru þær, að þeir verði með innsetningargjörð settir inn í öll umráð bóka og eigna Kaupfélags Siglfirðinga sem lögmæt stjórn þess, allt á þeirra ábyrgð, og að gjörðarþolum verði gert að greiða þeim málskostnað eftir mati fógetaréttarins.

Réttarkröfur gjörðarþola eru þær, að synjað verði um hina umbeðnu innsetningargjörð og að þeim

verði úrskurðaður hæfilegur málskostnaður eftir mati réttarins. Ennfremur krefjast gjörðarþolar hæfilegrar tryggingar frá gjörðarbeiðendum, verði hin umbeðna innsetningargjörð framkvæmd.

Þess skal getið, að í fyrstu beindu gjörðarbeiðendur máli þessu og gegn kaupfélagsstjóra Kaupfélags Siglfirðinga, en í réttarhaldi 24. júlí 1945 féll umboðsmaður þeirra frá því.

Gjörðarbeiðendur skýra svo frá málavöxtum, að frá aðalfundi Kaupfélags Siglfirðinga, héreftr skammstafað K.F.S., sem haldinn var dagana 27. apríl og 7. maí 1944, hafi stjórn félagsins verið þannig skipuð: Ottó Jørgensen, gjörðarþoli, formaður, Þóroddur Guðmundsson, gjörðarþoli, varaformaður, Guðbrandur Magnússon, gjörðarþoli, ritari, Kristján Sigtryggsson, gjörðarþoli, meðstjórnandi og Kristján Sigurðsson, gjörðarbeiðandi, meðstjórnandi. Séu þeir Ottó, Þóroddur og Kristján Sigtryggsson allir fylgismenn Sósíalistaflokksins og hafi þeir því saman myndað meirihluta í stjórninni. Meirihluta þessum hafi þeir náð með því að smala fólki, er þeim fylgdi, í félagið fyrir aðalfundinn 1944. Eftir að stjórnarmeirihluti þessi hafi tekið við völdum í félaginu, hafi hann brátt farið að gera ýmsar ráðstafanir, er hafi verið þess eðlis, að meirihluti félagsmanna hafi fyllst óánægju og gremju í hans garð og einnig hafi komið í ljós, að rekstur og rekstursútkoma félagsins hafi verið þannig, að ekki hafi verið við unandi. Ennfremur hafi framkoma formanns stjórnarinnar í ýmsu verið slík, að óhæf verði að teljast.

Það, sem gjörðarbeiðendur telja einkum ámælis-

vert hjá stjórninni, eða meirihluta hennar og við framkomu formanns stjórnarinnar fyrir aðalfundinn 1945, verður nú rakið í stuttu máli. Skýra gjörðarbeiðendur frá því, svo sem nú greinir:

1. Kaupfélagið eigi 18 þúsund króna hlutafé í h.f. Gilslaug, en það félag mun vera stofnað á árinu 1942. Félag þetta hafi á sínum tíma tekið á leigu land og hitaréttindi til starfrækslu gróðurhúsa í landi jarðarinnar Gils í Fljótum, en sú jörð er eign Þórodds Guðmundssonar, gjörðarþola. Byggð hafa verið gróðurhús að Gili, og hafi ætlunin verið að starfrækja þau, en veturinn 1943—1944 hafi húsin fokið. Þau hafi þó verið endurbyggð sumarið 1944, en starfræksla þeirra gengið mjög illa. Þrátt fyrir þetta hafi stjórn K.F.S. lagt allmikið fé, umfram hlutaféð, í áhættu fyrir h.f. Gilslaug og það jafnvel eftir að aðalfundur K.F.S. 1944 hafi verið búinn að samþykkja að félagið skyldi ekki binda sér meiri fjárhagslegar byrðar vegna h.f. Gilslaugar, en þá var orðið. Muni hafa verið svo komið um s.l. áramót, að K.F.S. hafi að öllu samanlögðu átt í áhættu hjá h.f. Gilslaug um kr. 70.000,00. Meirihluti félagsmanna K.F.S. hafi því talið áhættu þá, er búíð var að stofna K.F.S. í fyrir h.f. Gilslaug, altóf mikla og stjórninni með öllu óheimilt að auka hana, a. m. k. án samþykkis fulltrúafundar, en þess muni ekki hafa verið leitað. Loks telja gjörðarbeiðendur stjórnarmeirihlutann í K.F.S. hafa ívilnað h.f. Gilslaug á óréttmætan hátt, bæði með því að gefa félaginu um helming alls afsláttar, er K.F.S. gaf viðskiptavinum sínum 1944, eða um kr. 5000,00 og einnig með því að láta það hafa ýmsar vörur fyrir um kr. 15.000,00 fyrir s.l.

áramót, sem þó ekki hefðu verið færðar félaginu til reiknings, a. m. k. þá samtímis.

2. Seint á árinu 1944 hafi stjórn K.F.S. keypt vörubirgðir verzlunarinnar Anna og Gunna, en aðaleigendi þeirrar verzlunar hafi verið systir Þórodds Guðmundssonar, gjörðarþola. Ennfremur hafi stjórnin um sama leyti keypt vörubirgðir verzlunarinnar Geislinn, er mágur Þórodds hafi átt í félagi við annan mann. Kaupverð varanna hafi verið nálægt kr. 150.000,00, en útsöluverð þeirra nálægt kr. 200.000,00. Meirihluti þessara vara muni hafa verið tilbúinn fatnaður og vefnaðarvara, gamlar vörur og lítt útgengi-legar, svo að tvímælalaust sé, að kaupin hafi verið óhagstæð K.F.S., enda ástæðulaus með öllu. Hafi því meirihluti félagsmanna verið þeim andvígur og gagnrýnt þau mjög harðlega.

3. Seint á s.l. ári hafi stjórnin keypt síldarsöltunarstöð dánarbús Ingvars Guðjónssonar á Siglufirði fyrir kr. 355.000,00, án þess að leita áður álits fulltrúafundar eða félagsfundar um kaupin, en til þess telja gjörðarbeiðendur stjórninni tvímælalaust hafa borið skyldu, því að með kaupum þessum, og fyrirhugaðri starfsemi í sambandi við þau, hafi verið farið út fyrir verksvið K.F.S. samkvæmt 2. gr. samþykktu félagsins. Kaup þessi hafi og verið of stórfengleg til þess að rétt væri fyrir K.F.S. að ráðast í þau eins og fjárhags þess sé og hafi verið háttað. Seinna hafi stjórnarmeirihlutinn svo stofnað h.f. Söltunarfélag Kaupfélagsins, er hafi þann tilgang að annast síldarsöltun og hafi K.F.S. fyrir atbeina stjórnarmeirihlutans verið látið leggja til helming hlutafjár þess, eða kr. 125.000,00. Með þessu hafi og verið farið út fyrir

verksvið K.F.S. Telja gjörðarbeiðendur félagsstjórnina hafa brotið samþykktir félagsins með báðum þessum ráðstöfunum, enda hefði þurft að breyta samþykktum K.F.S. til þess að þær væru heimilar.

4. Vegna framkomu meirihluta stjórnarinnar hafi sumir beztu starfsmenn K.F.S. ekki viljað vinna hjá félaginu og af því hafi leitt, að þeir hafi farið og hafi þá í stað þeirra verið teknir hreinræktaðir flokksmenn stjórnarmeirihlutans.

5. Ekki hafi stjórnarmeirihlutinn þolað neina gagnrýni og hafi hann t. d. rekið ábyrgðarmann blaðsins Neista úr félaginu, er það blað hafi hafið gagnrýni út af starfsemi og rekstri K.F.S. Svo ástæðulaus hafi brottrekstur Ólafs verið, að á aðalfundi K.F.S. 7. júní 1945 hafi verið samþykkt tillaga með yfirgnæfandi meirihluta atkvæða, er ógilti brottreksturinn og taldi hann jafnframt ofbeldisráðstöfun, er enga stoð ætti sér í samþykktum og reglum K.F.S.

6. Rekstursútkoma K.F.S. hafi verið með fádæmum léleg s.l. ár og það svo, að þess muni engin dæmi finnast í neinu kaupfélagi hér á landi. Reikningar félagsins sýni að vísu tekjuafgang kr. 12.724,91, en það sé mjög villandi. Í raun rétttri sé mikill tekjuhalli hjá félaginu. Meðalálagning s.l. ár muni hafa verið rúmlega 21%. Afskrift vörubirgða hafi hins vegar verið aðeins rúmlega 19% eða 2% neðan við meðalálagningu. Skv. afskriftarreglum fyrir félög í S.Í.S. beri þeim að afskrifa vörubirgðir sínar um meðalálagningu að viðbættum a.m.k. 5%, en samkvæmt því hefði K.F.S. átt að afskrifa vörubirgðir sínar um rúmlega 26%. Hefði þeim reglum verið fylgt hefði afskriftin átt að aukast um ca. 70 þúsund

krónur, en við það hefði tekjuhalli K.F.S. árið 1944 orðið um kr. 60.000,00. Flest kaupfélög hafi á árinu 1944 afskrifað vörubirgðir sínar um 30% af útsöluverði og hefði K.F.S. gert það myndi tekjuhalli félagsins hafa numið um kr. 95.000,00. Þetta telja gjörðarbeiðendur gerast í K.F.S. á sama tíma og önnur sambandsfélög greiði félagsmönnum sínum arð að meðtöldu stofnsjóðsgjaldi, er nemi frá 7%—13% af ágóðaskyldri úttekt þeirra.

Á starfsárinu 1944 telja gjörðarbeiðendur að vörurýrnun hjá K.F.S. hafi orðið óeðlilega mikil eða á milli 110.000,00 og 120.000,00 krónur. Muni hún í einni deild félagsins hafa verið um 11%, en óeðlileg verði vörurýrnun að teljast sé hún um eða yfir 2%. Á vörurýrnuninni hafi engin frambærileg skýring fengist. Þá telja gjörðarbeiðendur og, að af ýmsu sé auðsætt, að bókhaldi félagsins sé harla ábótavant. En allt bendi það, er talið hafi verið í þessum lið, ótvírátt til þess, að stjórnin hafi ekki gætt hagsmuna félagsins svo sem henni var skylt og að hún hafi vanrækt nauðsynlegt eftirlit með rekstri þess.

7. Á aðalfundi K.F.S. árið 1944 telja gjörðarbeiðendur framkomu félagsformanns, er stjórnaði þeim fundi, hafa verið slíka, að ekki hafi verið við unandi. Nefna þeir sem dæmi, að á fundinum hafi Kristján Sigurðsson, gjörðarbeiðandi, flutt tillögu varðandi trúnaðarmannaval í félaginu, er ræddur var 7. liður dagskrárinnar, er var kosning nokkurra trúnaðamanna. Sé svo bókað í fundargerðabók aðalfundarins, að formaður hafi úrskurðað, að tillaga Kristjáns skyldi teljast undir 8. lið dagskrárinnar, er var: önnur mál. En er að þeim lið hafi komið og komið hafi fram

tillaga, er m. a. hafi hnigið í þá átt að hefja umræður um tillögu Kristjáns, hafi formaður lýst yfir, að hann vísaði síðarfluttu tillögunni frá, þaræð dagskrárliðurinn, er hún ætti að teljast til, val trúnaðarmanna, væri þegar afgreiddur á lögmatan hátt. Hafi þannig tillaga Kristjáns alls ekki fengizt rædd á fundinum. Þá hafi formaður og á ýmsan hátt annan beitt aðalfundinn ólögum, t. d. hafi hann meinað Halldóri Kristinssyni, gjörðarbeiðanda, að tala um nýgreinda tillögu Kristjáns Sigurðssonar, hann hafi talið atkvæði einn og neitað að skipa teljara, einnig hafi hann neitað að taka til greina athugasemdir, er gerðar hafi verið við tillögur. Fundi hafi hann slitið áður en fundargerðin fengizt lesin upp og neitað hafi hann að taka ný mál á dagskrá.

Þá hafi stjórnin og haft að engu ýmsar samþykktir og ályktanir aðalfundarins, t. d. samþykktina um, að K.F.S. hætti ekki meiru fé í h.f. Gilslaug, en búið væri, svo og þá samþykkt fundarins, að stjórnin skyldi sjá um, að samþykktir félagsins yrðu teknar til rækilegrar athugunar í deildum félagsins nægilega snemma til þess að breytingar á þeim, er nauðsynlegar kynnu að teljast, gætu orðið samþykktar á næsta aðalfundi, þ. e. aðalfundinum 1945.

8. Gjörðarbeiðendur skýra svo frá, að í gildi hafi verið samningur um kaupfélagsmál milli Framsóknarfélags Siglufjarðar, Albýðuflokksfélags Siglufjarðar og Sósíalistafélags Siglufjarðar. Hafi þessi samningur á sínum tíma verið gerður vegna togstreitu, er verið hafi í K.F.S., sem verið hafi óheppileg fyrir félagið. Hafi samningurinn því verið gerður í því skyni, að tryggja hagsmuni kaupfélagsins með því

að fyrirbyggja deilur viðkomandi stjórnmalaflokka inna vébanda þess, t. d. um kosningar í stjórn félagsins. Samningi þessum hafi Sósíalistafélag Siglu-fjarðar sagt upp frá 1. janúar 1944 að telja, en vafalaust sé að stjórnarmeirihlutinn í K.F.S. hefði getað afstýrt uppsögninni, ef hann hefði viljað. Hann hafi hins vegar ekki gert það, en af uppsögn samningsins hafi síðan leitt illvígur deilur, er á allan hátt hafi haft slæmar afleiðingar á málefni K.F.S.

Við þær ásakanir, er í framangreindum liðum, 1—8, felast í garð stjórnarinnar eða meirihluta hennar og félagsformanns, hafa gjörðarþolar gert eftifarandi athugasemdir og skýringar:

við 1. Hlutféð í h.f. Gilslaug hafi verið lagt fram á meðan Framsóknarmenn og Alþýðuflokksmenn skipuðu meirihluta í stjórn K.F.S. Ennfremur hafi K.F.S. á árinu 1943, en þá hafi stjórn þess verið skipuð Framsóknar- og Alþýðuflokksmönnum að meirihluta, gengið í ábyrgð fyrir h.f. Gilslaug fyrir kr. 30.000,00 og lánað hlutafélaginu vörur fyrir kr. 11.000,00. Á því ári hafi gróðurhúsin fokið og uppskeran eyðilagzt, en hið síðargreinda hafi verið að kenna garðyrkjumanni félagsins, er hafi haft meðmæli frá S.Í.S., þegar hann var ráðinn. Fjárhagur h.f. Gilslaugar hafi því verið slæmur vorið 1944 og aðstaða slæm, þar sem gróðurhúsin hafi verið eyðilögð. Ekki hafi því verið nema um tvennt að velja fyrir K.F.S., annaðhvort að láta gera h.f. Gilslaug upp sem gjaldþrota og þá tapa því fé, er það hafði lagt í hlutafélagið eða byggja gróðurhúsin að nýju, fá nýjan garðyrkjumann og freista á þann hátt að

vinna upp fyrri skakkaföll og tryggja K.F.S. það fé, er það hafði lagt í hlutafélagið. Sá kostur hefði verið valinn og horfi nú betur um málefni Gilslaugar, en áður. Þá telja gjörðarpolar rangt, að ekki hafi verið leitað samþykkis fulltrúafundar um endurbyggingu húsanna. Það hafi verið gert 8. apríl 1944 og fulltrúafundur þá samþykkt endurbygginguna. Jafnframt því, sem hann hafi veitt h.f. Gilslaug veðleyfi fyrir endurbyggingar- og rekstrarláni og lofað, að K.F.S. gengi ekki að félaginu til greiðslu skuldar þess við kaupfélagið. Eftir aðalfundinn 1944 hafi K.F.S. hvorki lagt fram hlutafé í h.f. Gilslaug né gengið í ábyrgðir fyrir það. Skuld félagsins við K.F.S. hafi einnig verið mun minni í árslok 1944, en í ársbyrjun. Þá telja gjörðarpolar og rangt, að h.f. Gilslaug hafi verið gefinn óeðlilega mikill afsláttur, svo og það, að að búið hafi verið að afhenda félaginu vörur um s.l. áramót, er ekki hafi verið bókfærðar samtímis.

við 2. Gjörðarpolar telja, að vörubirgðakaup þau, er um ræðir í þessum lið sé þannig til komin, að nefndar verðlanir hafi boðið K.F.S. vörubirgðir sínar til kaups um mánaðamótin október og nóvember 1944. Hafi þáverandi kaupfélagsstjóri, Sigurður Tómasson, viljað kaupa vörubirgðirnar, enda hafi það verið á hans valdi. Hann hafi þó viljað fá samþykki stjórnarinnar til þess, þar sem um óvenjuleg vörukaup hafi verið að ræða. Hafi þeirra fjöggra stjórnarmanna, er á fundi hafi verið, þegar kaupin voru rædd, samþykkt þau, þ. á. m. gjörðarbeiðandinn Hjörleifur Magnússon, en Þóroddur Guðmundsson,

gjörðarþoli hafi ekki greitt atkvæði og sé því með öllu rangt, að hann hafi komið kaupunum á vegna venzlafólks síns, en því hafi gjörðarbeiðendur haldið á loft. Vörubirgðirnar hafi kostað um kr. 150.000.00 og hafi það verið hagstæð kaup, enda hafi vörurnar verið góðar og muni þegar ver seldur af þeim helm-ingur eða ef til vill tveir þriðjuhlutar með hagnaði fyrir K.F.S. Þá hafi það og mælt með kaupunum, að K.F.S. hafi getað gengið inn í leigusamning verzl-unarinnar Geislinn og þannig getað framkvæmt ályktun, er aðalfundur K.F.S. 1944 hafi gert, um að athugaðir væru möguleikar á að stækka vefn-aðarvöruverzlun félagsins, en það hafi til þess tíma reynzt ómögulegt. Ennfremur hafi K.F.S. verið heim-ilt að undanskilja kaupunum það af vörum verzlunar-innar Geislinn, er félagið ekki vildi. Eigendur hvort-tveggja vörubirgðanna hafi loks skulbundið sig til að setja ekki upp vefnaðarvöruverzlanir á næstu ár-um og sé að þessu öllu athuguðu ljóst, að þessi skipti hafi yfirleitt verið hagstæð K.F.S.

við 3. Gjörðarþolar skýra svo frá, að 8. október 1944 hafi öll stjórnin, þ. á. m. gjörðarbeiðandinn Kristján Sigurðsson, samþykkt að gera tilraun til að festa kaup í síldarsöltunarstöð fyrir félagið með fram tíðarstarfrækslu fyrir augum. Hafi einkum verið hafðar í huga stöðvar db. Ingvars Guðjónssonar eða Ole Tynes og í stjórnarsamþykktinni verið gert ráð fyrir 250.000.00 króna hámarksverði á þeim hvorri um sig. Hafi stjórnin talið hyggilegra að gera ráð fyrir svona lágu verði, ef ályktunin spyrðist, en hins-vegar hafi henni ekki komið til hugar, að stöðvarnar

yrðu seldar svo ódýrt. Kaupin hafi síðan komist á um Ingvarsstöðina, en verðið verið kr. 355.000.00 með söltunaráhöldum, er gjörðarpolar telja rúmlega 25.000.00 króna virði og megi verð stöðvarinnar teljast hagstætt K.F.S. Kaupin hafi síðan verið borin undir fulltrúafund 4. janúar 1945, er hafi samþykkt þau. Ársleiga stöðvarinnar sé kr. 40.000.00 og geti orðið allt að kr. 60.000.00, ef mikið sé saltað, og verði það að teljast góðar tekjur af eigninni. Á sama fulltrúafundinum, sem kaupin hafi verið samþykkt hafi meirihluti stjórnarinnar lagt til, að stofnað væri hlutafélag um rekstur stöðvarinnar, en minnihlutinn hafi viljað, að K.F.S. starfrækti stöðina sjálft. Hlutafélagsstofnun hafi orðið afan á og K.F.S. orðið aðalhluthafi í því félagi og eigi þar helming hlutafjár. Telja gjörðarpolar hag K.F.S. betur borgið með þessu fyrirkomulagi, þar sem síldarsöltun sé áhættusamur atvinnuvegur, þótt arðvænn sé stundum, og öruggara sé fyrir K.F.S. að fá góða leigu eftir stöðina frá Söltunarfélaginu, en að starfrækja hana sjálft, þótt hinsvegar komi þar á móti, að það fái ekki nema helming þess ágóða, er á stöðinni verði, þegar um ágóða af rekstri hennar verði að ræða.

við 4. Gjörðarpolar telja rangt, að sumir beztu starfsmenn K.F.S. hafi farið úr þjónustu þess vegna framkomu meirihluta stjórnarinnar við þá, svo og að þeir hafi stutt að því, að nokkrir óhæfir starfsmenn hafi verið teknir í þjónustu félagsins.

við 5. Gjörðarpolar skýra svo frá, að blaðið Neisti, er Ólafur H. Guðmundsson sé ábyrgðarmaður að, hafi birt mjög ósæmilegar greinar um K.F.S. til þess fallnar að rýra álit þess og vekja tortryggni félags-

manna. Stjórnin hafi líka öll samþykkt að höfða mál gegn honum út af tiltekinni grein. Þegar skrifum Neista um K.F.S. hafi ekki linnt að heldur, þá hafi stjórnin samþykkt með 4 atkvæðum gegn atkvæði Kristjáns Sigurðssonar, gjörðarbeiðanda, að víkja Ólafi úr félaginu, enda hafi það verið fullkomlega réttmæt ráðstöfun eins og á stóð og jafnvel bein skylda stjórnarinnar.

við 6. Gjörðarþolar viðurkenna að rekstursútkoma K.F.S. hafi verið frekar léleg árið 1944, en telja, að þar sé mest um að kenna óvenjulega mikilli vörurýrnun, einkum í matvörubúð, um 11%, og enda nokkurri í vefnaðarvörubúð. Telja þeir ekki unnt, að ásaka stjórnina um neitt í sambandi við það, þaræð eftirlit með slíku hvíli á kaupfélagsstjóranum, en ekki hafi verið venja að láta fara fram vörukönnun nema einu sinni á ári. Stjórnin geti ekki annað gert, en að láta yfirskoða reikninga félagsins og sannreyna rýrnunina svo og að skifta um þá menn, er fyrst og fremst verði að telja bera ábyrgð á henni. Hvort-tveggja hafi verið gert. Yfirskoðun reikninga sé hafin, Sigurður Tómasson hafi hætt kaupfélagsstjóra-störfum og Björn Dúason hætt störfum sem deildar-stjóri matvörudeildar. Þá telja gjörðarþolar afskrift af vörubirgðum í árslok 1944 hafa verið mjög svipaða og árið áður eða þó kannske heldur minni. Muni afskriftin 1943 hafa verið um 20%, en 1944 um 19%, en ekki muni það þó muna meiru en því, að hagnaður-inn 1944 lækkaði um ca. kr. 10.000.00 og yrði þannig ca. rúmar kr. 2.000.00, ef afskrifað hefði verið eftir sömu reglum og árið 1943. Telja þeir afskriftina eðli-lega og því ranga þá staðhæfingu gjörðarbeiðenda,

að hún sé of lág og þær ályktanir ,er þeir draga af því þessvegna markleysur.

við 7. Gjörðarpolar telja, að rétt hafi verið af formanni á aðalfundinum 1944 að vísa tillögu Kristjáns Sigurðssonar, gjörðarbeiðanda, varðandi trúnaðarmannaval í K.F.S., er fram kom undir 7. lið dagskrárinnar: kosningar, til 8. dagskrárliðarins: önnur mál, enda eigi kosningar í trúnaðarstöður að fara fram umræðulaust. Um þessa tillögu hafi Halldóri Kristinssyni verið neitað að ræða, þegar hún kom fram og hafi sú neitun verið réttmæt af sömu ástæðu. Þegar að 8. dagskrárlið hafi komið, hafi tillaga Kristjáns verið aftur tekin, en önnur komin í hennar stað, sem átt hefði undir 7. dagskrárlið, er þegar hefði verið afgreiddur. Hefði þeirri tillögu því að réttu verið vísað frá. Formaður hafi skipað tvo talningamenn á aðalfundinum, þegar þess hafi verið óskað og ágreiningur hafi verið um atkvæðatalningu. Formaður hafi slitið fundi, þegar öll mál, er fyrir hafi legið, hafi verið afgreidd. Stjórnin hafi farið eftir fyrrmælum aðalfundarins 1944 um að leggja ekki meira fé í h.f. Gíslaug, en þá hefði þegar verið búið. Að því er varði samþykkt aðalfundarins um undirbúning væntanlegra samþykktabreytinga af hálfu stjórnarinnar, þá hafi félagsmönnum verið sent fyrirspurnabréf, sem fáir hafi að vísu svarað.

við 8. Ekki telja gjörðarpolar það geta verið ásökun á stjórnina eða meirihluta hennar, að samkomulagi því, er verið hafi í gildi milli Framsóknar, Alþýðuflokks- og Sósíalistafélags Siglufjarðar, hafi verið sagt upp af hálfu Sósíalistafélagsins. Slíkt sé

stjórnarmeirihlutanum óviðkomandi og honum væri því ekki um að kenna, enda þótt uppsögnin hefði haft einhverjar óheppilegar afleiðingar fyrir K.F.S.

Hafa þá verið raktar ásakanir gjörðarbeiðenda á hendur stjórninni eða meirihluta hennar, svo og félagsformanni fyrir aðalfundinn 1945 og ennfremur svör og athugasemdir gjörðarþola við þeim. Nokkurs misræmis gætir í frásögnum og skýringum aðilja og verður það nú athugað, að svo miklu leyti, sem skjöl og önnur gögn málsins gera kleift.

Um 1. Ekki hefur reikningur h.f. Gilslaugar við K.F.S. verið verið lagður fram í málinu og er því ekki unnt að sjá með vissu hvernig skiftum þeirra er farið. H.f. Gilslaug sýnist þó hafa verið allfjárfrekt fyrirtæki og litlar tekjur hafa haft, ennþá a.m.k. Virðist svo sem K.F.S. eigi allmikið fé í hættu hjá hlutafélaginu og að gengið hafi verið alllangt í því að styðja það, t. d. þegar fulltrúafundur K.F.S. samþykkti 8. apríl 1944 að veita Gilslaug veðleyfi fyrir endurbyggingar og rekstursláni og lofaði jafnframt, að K.F.S. gengi ekki að h. f. Gilslaug til greiðslu skulda hlutafélagsins. Samþykkt þessi var gerð með 16 atkvæðum gegn 13 og virðist meirihluti stjórnarinnar hafa staðið að henni. Ekki liggja fyrir sannanir um, að fulltrúafundur hafi beinlínis samþykkt endurbyggingu gróðurhúsa h. f. Gilslaugar, en framangreint veðleyfi fulltrúafundarins og loforð um að ganga ekki að félaginu til greiðslu skulda þess við K.F.S. þykja þó gera líklegt að meirihluti mættra fulltrúa hafi verið endurbyggingunni hlynntur.

Um 2. Ekki liggja fyrir nein gögn, er unnt sé að

ráða af hve hagstæð K.F.S. hérgreind vörubirgðakaup hafa verið. Í fundargerð stjórnarfundarins, sem kaupin voru rædd á, er bókað, að verð vörubirgðanna til K.F.S. væri útsöluverð að frádregnum 27%. Hvernig verð þetta hefur verið fyrir K.F.S. hefur að sjálfsögðu farið alveg eftir því, um hvaða vörur var að ræða, hvort þær voru seljanlegar, hvernig ástand þeirra var o. s. frv., en um þetta liggja engin gögn fyrir. Engin hlunnindi fyrir K.F.S. virðast hafa fylgt kaupunum á vörum verzlunarinnar Anna og Gunna. Og einnig sýnast vörurnar hafa verið keyptar upp til hópa af þeirri verzlun. Af vörum verzlunarinnar Geislinn mátti hinsvegar undanskilja það, er K.F.S. ekki vildi og einnig fékk K.F.S. verzlunarhúsnæði í sambandi við þau kaup.

Um 3. Eftir því, hvernig tilgangur K.F.S. er skilgreindur í 2. gr. samþykktu þess, verður að telja, að hérgreind söltunarstöðvakaup og söltunarfélagsstofnun hafi verið utan starfssviðsmarka félagsins. Virðist því, að sjálfsagt hefði a.m.k. verið að halda fulltrúafund um kaupin, áður en þau voru fullráðin, enda var hér og um að ræða stórfenglega ráðstöfun, sem líkleg var til þess að geta haft mikil áhrif á hag K.F.S. í framtíðinni.

Um afskipti Kristjáns Sigurðssonar; gjörðarbeiðanda, af þessum kaupum er það eitt upplýst, að hann samþykkti tillöguna 8. október 1944 um að gerð yrði tilraun til að festa kaup á söltunarstöð og kaupverð „miðað við 200—250 þúsund króna hámarksverð á stöðvum db. Ingvars Guðjónssonar eða O. Tynes.“ Hvort hann hefur viljað að stjórnin gengi endanlega frá kaupunum, a.m.k. fyrir svona hátt verð, án þess

að leggja málið áður fyrir almennan félagsfund eða fulltrúafund, er ekki unt að ráða í af gögnum málsins.

Um 4. Sem dæmi um menn, er gengið hafi úr þjónustu K.F.S. vegna framkomu stjórnarinnar, hafa gjörðarbeiðendur einkum nefnt þá Árna Jóhannsson, bókara og Björn Dúason, deildarstjóra. Ekki hefur umsagnar þeirra verið leitað um þetta atriði og því ekki unnt neitt um það að segja.

Um 5. Ekki hafa greinar þær um K.F.S., er birtust í Neista og Ólafur H. Guðmundsson var rekinn úr félaginu fyrir, verið lagðar fram í málinu. Verður þannig ekki séð, hversu réttlætanlegur brottrekstur hans hefur verið. En hinsvegar taldi yfirgnæfandi meirihluti aðalfundarfulltrúanna 1945 brottrekstur Ólafs ofbeldisráðstöfun eina af hálfu meirihluta stjórnarinnar og ógilti hann með 43 atkv. gegn 15.

Um 6. Af gögnum málsins þykir sýnt, að rekstursútkoman hjá KFS árið 1944 sé mjög léleg og að rétt muni vera hjá gjörðarbeiðendum, að hún sé í raun rétttri verri en reikningar félagsins sýna, þar eð minna hefur verið afskrifað af vörubirgðum, en varlegt má telja. Virðist svo af gögnum málsins, sem reksturshalli hefði orðið á árinu, hefði afskriftin verið eðlilega há. Á vörurýrnuninni hefur engin skýring fengist. Bendir þetta hvorttveggja til þess, að hagsmuna K.F.S. hafi ekki verið gætt sem skyldi, hverju eða hverjum, sem um er að kenna.

Um 7. Þegar tillaga Kristjáns Sigurðssonar, gjörðarbeiðanda, varðandi trúnaðarmannaval kom fram á aðalfundinum 1944 undir 7. dagskrárlið: kosningar, neitaði félagsformaður, sem var fundarstjóri aðalfundarins, að bera hana upp undir þeim dagskrárlið

og neitaði einnig Halldóri Kristinssyni, gjörðarbeiðanda að ræða hana. Vísaði hann tillögunni undir 8. dagskrárlið: önnur mál. Ekki verður séð, að Kristján hafi tekið tillögu sína aftur og verður því að ætla, að hún hafi legið fyrir, þegar kom að 8. dagskrárlið, enda flutti Kristján sjálfur ásamt Halldóri Kristinssyni tillögu undir þeim dagskrárlið, er í síðari hluta sínum fór fram á, að tillaga sú, er Kristján flutti undir 7. dagskrárlið og fundarstjóri hafði þá bannað að ræða og vísað til 8. dagskrárliðs, yrði tekin til umræðu. Þá tillögu neitaði fundarstjóri að bera upp og gaf fundinum heldur ekki kost á að ræða tillögu Kristjáns, sem hann þó hafði vísað til 8. dagskrárliðs. Þessi meðferð fundarstjóra á tillögum þessum virðist ekki verða skilin á annan hátt en þann, að hann hafi viljað komast hjá að láta ræða tillögu Kristjáns, og geta má þess hér, að engin þau ákvæði sýnast vera í samþykktum eða fundarsköpum K.F.S., er gætu valdið því, að óheimilt hefði verið að ræða hana og virðist því eðlilegast, að hún hefði verið rædd undir 7. lið dagskrárinnar.

Þau atriði önnur, er gjörðarbeiðendur ásaka formann undir þessum lið, þ. e., að hann hafi talið atkvæði einn, neitað að skipa teljara, neitað að taka til greina athugasemdir um tillögur, neitað að taka ný mál á dagskrá og loks slitið fundi, áður en fundargerðin væri lesin upp, komu fram á aðalfundinum í fyrra í mótmælum, er þau frú Guðrún Björnsdóttir og Trausti Reykdal létu bóka eftir sér, þegar fundinum hafði verið slitið. Svaraði formaður þeim, einnig með bókun í fundargerðarbókina. Eru svör formanns ekki skýr, og mótmælum þeirra frú Guðrúnar og

Tausta ekki gerð þau skil sem skyldi. Kveðst formaður hafa skipað tvo talningamenn, þegar þess hafi verið óskað af fulltrúum og ágreiningur hafi verið um atkvæðatalningu. Ásökuninni um að hafa neitað að taka til greina athugasemdir um tillögu svarar formaður ekki og ásökunum um að hafa neitað að taka ný mál á dagskrá og að hafa slitið fundi áður en fundargerðin væri lesin, svarar formaður orðrétt á þessa leið: „Fundarstjóri sleit fundi þegar öll mál voru afgreidd, sem fyrir lágu, en það jafnframt fulltrúa að biða meðan ritari læsi fundargerðina. Þar sem svo virðist sem nokkrir vanstiltir fundarmenn ætluðu sér og gerðu tilraun til að spilla fundarfriði, var ekki hægt að viðhafa önnur fundarsköp, einnig í fullu samræmi við framkomu einstakra fundarmanna.“ Ekki verður af þessu svari ráðið með vissu, hvort formaður hefur leyft að taka ný mál á dagskrá, eð hvort fundargerð hefur verið lesin upp í fundarlok, en helzt virðist þó, sem svo hafi ekki verið. Hvort K.F.S. hefur lagt fé til h.f. Gíslaugar eftir aðalfundinn 1944, verður ekki séð af gögnum málsins. Ekki verður annað séð af því, sem fram hefur komið í málinu, en að stjórnin hafi vanrækt að sjá um framkvæmd þeirrar ályktunar aðalfundarins 1944, að samþykktir félagsins yrðu teknar til athugunar í deildum þess nægilega snemma til þess að hugsanlegar breytingartillögur gætu legið fyrir aðalfundinum 1945. Fyrirspurnarbréf það, sem gjörðabolar nefna í þessum lið varðar ekki á neinn hátt samþykktabreytingar og var heldur ekki sent deildunum, heldur félagsmönnum almennt. Bréf þetta sýnist hinsvegar hafa verið sent samkvæmt annarri ályktun

aðalfundarins, er var um það, að félagsmönnum skyldi tvisvar á ári sendir athugasemdamiðar, er þeir gætu skrifað á, það sem þeim virtist miður fara í félaginu.

Um 8. Samkomulag nefndra stjórnmalafélaga, er greinir í þessum lið virðist aðallega hafa verið um, að menn þeir, er félögunum fylgdu og væru félagsmenn í K.F.S. skyldu standa saman um kosningar á trúnaðarmönnum kaupfélagsins, en frá efni samningsins hefur ekki verið skýrt að öðru leyti. Er ekki ólíklegt, eftir því, sem fyrir liggur, að stjórnarmeirihlutinn hafi staðið að uppsögn samningsins, enda skýrði formaður svo frá í ræðu, er hann hélt, þegar mál þetta var munnlega flutt, að hann hefði verið andvígur þessu samkomulagi og unnið gegn því. Af þeim atburðum, sem gerst hafa innan K.F.S. síðan samkomulagi þessu var sagt upp virðist auðsætt, að uppsögn þess hafi haft þau áhrif að auka togstreituna innan félagsins og hún þannig, a. m. k. að því leyti, orðið því til óþurftar.

Allt það, sem nú hefur verið skýrt frá, hafa aðiljar, og þá sérstaklega gjörðarbeiðendur, talið nauðsynlegt að kæmi fram í málinu til skýringar þeim atvikum, er nú verður farið að lýsa. Og með því að fógatarétturinn gat fallist á, að svo væri, þá hefur framangreind forsaga málsins verið rakin hér alltarlega.

K.F.S., sem er samvinnufélag, mun vera stofnað á árinu 1929. Fyrst framan af mun félagið hafa verið óskift heild, þannig að á aðalfundum og öðrum félagsfundum höfðu allir félagsmenn atkvæðisrétt og kusu stjórn og aðra trúnaðarmenn félagsins beint.

En fyrir nokkrum árum var þessu breytt þannig, að félagssvæðinu, Siglufjarðarkaupstað, var skipt í fjögur deildarsvæði, sem hvert um sig kusu fulltrúa á aðalfundi og félagsfundi félagsins, til eins árs í senn, í hlutfalli við fjölda félagsmanna á deildarsvæðinu. Þessir fulltrúar höfðu einir atkvæðisrétt á félagsfundum, en allir félagsmenn höfðu þó aðgang að þeim, málfrelsi og tillögurétt. Eftir núgildandi samþykktum K.F.S. skulu fulltrúar vera 1 fyrir hverja 10 deildarmeðlimi, en í reglum um kosningu deildarstjórna og fulltrúa segir ennfremur, að auk þess skuli koma fulltrúi fyrir bröt úr tug, sem sé 6/10 eða stærra. Skulu fulltrúar þessir kosnir á aðalfundum deildanna, er halda skal í marz eða apríl ár hvert, hæfilega löngum tíma áður en aðalfundur Kaupfélagsins er haldinn, en hann á að halda fyrir lok aprílmánaðar ár hvert. Varafulltrúa skal kjósa eftir þörfum, samkvæmt samþykktum K.F.S., en í Reglum um kosningu deildarstjórna og fulltrúa segir, að þeir skuli vera helmingi færri en aðalfulltrúar. Skulu varafulltrúar taka sæti aðalfulltrúa í forföllum þeirra eftir atkvæðamagni. Á aðalfundum deildanna skal og kjósa 3 menn í deildarstjórn og 3 til vara. Atkvæðisrétt á deildarfundi eiga allir félagsmenn á deildarsvæðinu. Aðalfund deildanna skal boða með viku fyrirvara. Deildarstjórn boðar deildarfundi, en vanræki hún það skal félagsformaður gera það.

Á árinu 1945 voru aðalfundir deilda haldnir svo sem nú greinir:

Aðalfundur 1. deildar var haldinn 1. júní. Í þeirri deild voru þá 167 félagsmenn og mættu á fundinum 85.

Aðalfulltrúar á aðalfund 1945 voru kosnir:

Sveinn Þorsteinsson	Guðni Guðnason
Kristinn Sigurðsson	Kristján Sigurðsson
Arnbór Jóhannsson	Trausti Reykdal
Jónas Guðmundsson	Ingólfur Árnason
Jónas Björnsson	Björn Dúason
Gunnlaugur Sigurðsson	Haraldur Hjálmarsson
Halldór Kristinsson	Kristinn Jóakimsson
Björgvin Bjarnason	Sigurður Magnússon
Jón Jóhannsson	

Þessir voru kosnir varafulltrúar og með þeirri atkvæðatölu, er við nöfnin greinir:

Guðvarður Jónsson 39	Sigurður Jóhannesson 27
Sigurður Magnússon 29	Jón Kjartansson 27
Jóhann Sveinbj.son 28	Adolf Einarsson 26
Stefán Þórarinnsson 27	Einar Ásgrímsson 26

Aðalfundur 2. deildar var haldinn 4. júní. Í þeirri deild voru þá 167 félagsmenn og mættu 116 á fundinum.

Aðalfulltrúar á aðalfund 1945 voru kosnir:

Páll Ásgrímsson	Guðjón Þórarinnsson
Gunnar Jóhannsson	Ásgrímur Albertsson
Þórarinn Hjálmarsson	Sigþór Guðjónsson
Þóroddur Guðmundsson	Heiðdal Jónsson
Óskar Garibaldason	Jóhann Guðjónsson

Hallur Garibaldason	Ari Bjarnason
Hlöðver Sigurðsson	Vilhelm Friðriksson
Einar Indriðason	Sigurður Sveinsson

Njáll Sigurðsson

Þessir voru kosnir varafulltrúar og með þeirri atkvæðatölu, er við nöfnin greinir:

Helgi Kristinsson 57	Björn Einarsson 56
Þorst. Aðalbjörnsson 57	Sigr. Sigurðardóttir 55
Karl Sæmundsson 57	Eyþór Baldvinsson 55
Benedikt Sigurðsson 57	Jóhann Malmquist 53

Aðalfundur 3. deildar var haldinn 5. júní. Í þeirri deild voru þá 101 félagsmaður og mættu 54 á fundinum.

Aðalfulltrúar á aðalfund 1945 voru kosnir:

Jónas Jónasson	Sigurður Gunnlaugsson
Sigurður Jakobsson	Jóh. Jóh.son, cand. theol
Stefán Guðm.son múrari	Magnús Baldvinsson
Friðrik Sigtryggsson	Jón Helgason
Snorri Friðleifsson	Rögnv. Gottskálksson

Þessir voru kosnir varafulltrúar og með þeirri atkvæðatölu er við nöfnin greinir:

Jón Björnsson (Lj.st.) 41	Jóhann Rögnvaldsson 32
Páll Hjartarson 33	Einar Eyjólfsson 30
Ólafur Eiríksson 32	Stefán Guðmundsson 25

Aðalfundur 4. deildar var haldinn 2. júní. Í þeirri deild voru þá 192 félagsmenn og mættu 123 á fundinum.

Aðalfulltrúar á aðalfund 1945 voru kosnir:

Njáll Jónasson	Gunnlaugur Hjálmarsson
Friðleifur Jóhannsson	Sveinn Björnsson
Jóhann Þorvaldsson	Guðmundur Þorleifsson
Kristján Ásgrímsson	Páll Erlendsson
Skafti Stefánsson	Friðrik Sveinsson
Ásgeir Gunnarsson	Snorri Tómasson
Árni Jónasson	Ingólfur Arnarson
Sigurður Sveinsson	Jóhann G. Möller
Þórir Konráðsson	Viggó Guðbrandsson
Jón Kristjánsson	

Þessir voru kosnir varafulltrúar og með þeirri atkvæðatölu er við nöfnin greinir:

Jónas Halldórsson 64	Bjarni Jóhannsson 63
Johan Landmark 64	Eggert Theódórsson 63
Þorkell Jónsson 64	Jónas Jónsson 63
Steinn Skarphéðinsson 64	Þorst. Gottskálksson 62
Jörgen Hólm 63	

Gjörðarbeiðendur skýra svo frá, að vegna óánægju með stjórnarmeirihlutann í K.F.S. hafi andstæðingar sósíalista haft með sér kosningasamtök í deildunum og fengið kosna alla fulltrúana í 1., 3. og 4. deild félagsins á aðalfundinn 1945, eða samtals 46 aðal-

fulltrúa og ennfremur alla varafulltrúana í sömu deildum, samtals 23. Þó muni síðar einn eða tveir þessara fulltrúa hafa heltst úr lest þeirra.

Fylgismenn stjórnarmeirihlutans hafi hins vegar fengið kosna alla aðalfulltrúana í 2. deild 17 að tölu og einnig alla varafulltrúana í þeirri deild, en þeir voru 8.

Aðalfundur K.F.S. kom fyrst saman fimmtudaginn 7. júní. Dagskrá sú, er fyrir fundinum lá, var þessi:

1. Athugun kjörbréfa
2. Bréf Ólafs H. Guðmundssonar
3. Skýrsla stjórnar
4. Skýrsla kaupfélagsstjóra
5. Skýrsla endurskoðenda
6. Ráðstöfun tekjuafgangs
7. Erindi deilda
8. Kosningar:
 - a. Einn maður í stjórn félagsins til þriggja ára í stað Kristjáns Sigurðssonar (gjörðarbeiðanda), er úr gengur
 - b. Einn varamaður í stjórn til tveggja ára
 - c. Einn aðalendurskoðandi til tveggja ára
 - d. Einn varaendurskoðandi til tveggja ára
 - e. Tveir fulltrúar á aðalfund S.Í.S.
9. Önnur mál

Kjörbréf virðast öll hafa verið tekin gild og deila aðilar ekki um það, að þarna hafi komið saman lög-mætur aðalfundur K.F.S. Bókað er í fundarbyrjun að mættir séu 59 fulltrúar, en síðar á fundinum sýnir atkvæðagreiðsla, að mættir hafa verið a.m.k.

61 fulltrúi. Félagsformaður, Ottó Jörgensen, gjörðarþoli, var fundarstjóri á fundi þessum. Eftir athugun kjörbréfa var tekið fyrir brottrekstrarmál Ólafs H. Guðmundssonar, er lauk á þann hátt, sem þegar er greint. Síðan kom fram fundarályktun nokkur, er síðar getur lítillega. Þá kom fram tillaga frá Halldóri Kristinssyni, gjörðarbeiðanda, svohljóðandi: „Fundurinn samþykkir að fresta aðalfundi til næstkomandi sunnudags kl. 15 og felur framkvæmdastjóra og stjórn að auglýsa fundinn að nýju og geta þess í fundarboðinu, að tillögur um lagabreytingar verði bornar fram.“

Aðra tillögu bar Halldór og fram á fundi þessum. Frumrit hennar hefur glatazt, án þess að félagsformaður hafi getað gert grein fyrir á hvern hátt það hefur skeð. Hafa gjörðarbeiðendur haldið fram, og félagsformaður ekki treyst sér til að mótmæla, að tillagan hafi verið þannig: „Þar sem vitað er, að ýmsar ráðstafanir meirihluta stjórnar K.F.S. á s.l. starfsári eru ekki í samræmi við vilja meirihluta fulltrúa á aðalfundi K.F.S. samþykkir fundurinn, að heimila ekki stjórn K.F.S., eða meirihluta hennar, að ganga frá leigusamningum eða gera aðrar bindandi samþykkir fyrir félagsins hönd, nema með samþykki meirihluta fulltrúa, þar til aðalfundi er lokið.“

Þessarar síðari tillögu Halldórs Kristinssonar er ekki getið í fundargerðarbókinni, en viðurkennt er, að hún hafi komið fram og telur Halldór að hann hafi afhent formanni báðar tillögur þær, er nú hafa verið greindar, samtímis, enda telja gjörðarbeiðendur tillögur þessar svo nátengdar, að þær hafi þurft að koma fram samtímis, þareð sú síðari hafi eigin-

lega verið bein og eðlileg afleiðing af þeirri fyrri. Fundarstjóri telur hins vegar, að fyrri tillagan hafi komið fram, meðan stóð á umræðum um mál Ólafs H. Guðmundssonar og að hún hafi verið rædd að máli Ólafs afgreiddu. Meðan á umræðum um frestunartillöguna hafi staðið, hafi Halldór komið með síðari tillöguna. Halldór hafi talað þrisvar um frestunartillöguna og í síðustu ræðu sinni vikið að síðari tillögu sinni og lesið hana upp.

Næsta tillaga, sem bókað er, að hafi komið fram á fundi þessum, var frá Jóhanni G. Möller, svohljóðandi: „Fundurinn samþykkir að slíta nú þegar umræðum um málið og ganga til atkvæða um framkomnar tillögur.“ Var sú tillaga borin upp og samþykkt með samhljóða atkvæðum.

Neitaði nú formaður að bera undir atkvæði nema þenna hluta frestunartillögunnar: „Fundurinn samþykkir að fresta aðalfundi til næstkomandi sunnudags kl. 15“ og var hann samþykktur með 15 samhljóða atkvæðum, en meirihlutafulltrúarnir sátu hjá, þaræð þeir töldu framferði formanns ólögmætt. Síðari tillögu Halldórs Kristinssonar neitaði formaður með öllu að bera undir atkvæði. Að þessu loknu lét Halldór Kristinsson bóka eftir sér eftirfarandi mótmæli: „Um leið og ég neita fundarstjórn O. J. (formanns) í heild, þá leyfi ég mér að telja algerlega óheimilt að neita að bera farm tillögu mína **alla** eins og hún var lögð fram — og því verra eftir að fundarstjóri er búinn að bera upp tillögu Jóhanns Möller um að slíta umræðum og ganga til atkvæða um **framkomnar tillögur**.“ Hefur Halldór, er hann gaf aðilaskýrslu í málinu, að gefnu tilefni skýrt mótmæli þessi á þann

veg, að með þeim hafi hann mótmælt því, að frestunartillagan var ekki borin undir atkvæði í heild, svo og því, að neitað var að bera undir atkvæði tillögu hans um takmörkun á valdsviði stjórnarinnar meðan á aðalfundi stæði, sbr. hin undirstrikuðu orð ímótmælunum: **alla og framkomnar tillögur**. Virðist réttinum og ekki um að villast, að skilja verði mótmælin á þann veg. Þess skal getið hér, að tvö vitni, er leidd voru í málinu, þeir Hlöðver Sigurðsson, barnaskólastjóri og Ásgrímur Albertsson, gullsmiður, báru það, að Halldór Kristinsson hafi í ræðu, er hann hafi haldið á fundinum, sagt frá því, að hann hefði fengið formanni tillöguna um takmörkun á valdsviði stjórnarinnar og jafnframt lesið hana upp á fundinum. Hafi hann skýrt svo frá, að formaður væri því andvígur, að hún væri borin upp. Er Halldór hefði skýrt frá þessu, hafi hann jafnframt lýst yfir, að hann félli frá því, að fá tillöguna borna upp á fundinum, en myndi, að því er Hlöðvi skyldist, taka málið upp aftur á framhaldsaðalfundi. Þessu hefur Halldór Kristinsson harðlega mótmælt og talið, að þetta misminni vitnanna muni stafa af því, er nú greinir: Hann hafi á fundi í h.f. Söltunarfélagi Kaupfélagsins talið vafasamt, að K.F.S. mætti eiga þar helming hlutafjár, en Þóroddur Guðmundsson, gjörðarþoli, andmælt þeirri skoðun hans. Þessu hafi hann skýrt frá á fundinum 7. júní og þá jafnframt sagt, að hann myndi setta sig við þetta í bili, en athuga það betur síðar. Hafi hann sagt frá þessu í sömu ræðunni og hann hafi verið að tala um valdatakmörkunartillöguna í og því kveðst hann ímynda sér, að misskilningur vitnanna sé af þessu

sprottinn. Enginn málsaðilja og engin vitni, önnur en þeir Hlökkver og Ásgrímur, virðast hafa skilið Halldór á þann hátt, er þeir gerðu. Af þeirri ástæðu, svo og því að skýring Halldórs er mjög eðlileg, þykir, gegn andmælum hans, ósannað að hann hafi tekið aftur síðari tillögu sína.

Þegar framangreind mótmæli Halldórs höfðu verið bókuð, var fundinum frestað, svo sem samþykkt hafði verið.

Félagsformaður og málflutningsmaður gjörðarþola hafa réttlætt neitanir formanns um að bera frestunartillöguna upp í heild og valdatakmörkunartillöguna á þenna hátt: Síðari hluti frestunartillögunnar hafi verið vitleysa eins og hann var. Aðalfundinn hafi þegar verið búinn að auglýsa og hann hafi verið hafinn. Hafi því verið óheimilt að auglýsa aðalfund að nýju, en svo hafi orðið að skilja síðari hluta tillögunnar, að til þess væri ætlað, að nýr aðalfundur yrði auglýstur. Þýðingarlaust hafi og verið að auglýsa, að tillögur til samþykktabreytinga kæmu fram eftir að aðalfundurinn var hafinn, þaræð þær hefðu ekki verið boðaðar í dagskrá þeirri, sem ákveðin hafi verið í auglýsingunni um aðalfundinn 7. júní, því að eftir að aðalfundur hafi á annað borð verið byrjaður, hefði ekki verið unnt að koma á samþykktabreytingum, nema eftir 2. mgr. 29. gr. samþykktar K.F.S., er síðar verður nánar getið, en að fullnægðum skilyrðum þess ákvæðis hefði verið hægt að samþykkja samþykktabreytingar á framhaldsaðalfundinum, er ákveðinn hafi verið 10. júní, án þess að þær hefðu verið boðaðar fyrirfram.

Neitun sína um að bera upp valdatakmörkunar-

tillöguna skýrir formaður svo: Hann kveðst hafa lesið niðurlag tillögu Jóhanns G. Möller um umræðuslit upp á þann hátt, að ganga skyldi til atkvæða um frestunartillöguna og hafi sér ekki komið til hugar, að ætlazt væri til, að gengið yrði til atkvæða um aðrar tillögur, þarð ekki hefði verið búið að taka aðrar tillögur til umræðu. Hafi hann síðan borið frestunartillöguna upp og að henni samþykktri lýst fundi frestað. Þá hafi athygli sín verið vakin á, að einnig hafi verið ætlazt til, að valdatakmörkunartillagan yrði borin upp, en hann þá ekki talið rétt að gera það, „bæði vegna þess, að hún hafi ekki heyrt undir dagskrárliðinn, og vegna þess, að búið var að fresta fundi“.

Rétturinn lítur svo á, að orðalag frestunartillögunnar hafi ekki gefið tilefni til þess að unnt væri að skilja hana á þann veg, að hún fæli í sér að auglýsa nýjan aðalfund sbr. upphaf tillögunnar: „Fundurinn samþykkir að fresta aðalfundi“, heldur hafi orðið að skilja hana þannig, að framhaldsaðalfundurinn yrði sérstaklega auglýstur. Þá verður og að líta svo á, að enda þótt rétt væri hjá gjörðarþolum, að þýðingarlaust hefði verið að boða samþykktabreytingar í auglýsingunni um framhaldsaðalfundinn, þá hafi þó verið fyllilega lögmætt að gera það, en um það, hvort slíkt var þýðingarlaust, virðist þó, að ekki hefði þó verið unnt að segja fyrr en á framhaldsaðalfundinn kom og ekki gat það á neinn hátt spillt, að sérstaklega væri vakin á því athygli, að tillögur til samþykktabreytinga væru væntanlegar á framhaldsaðalfundinum.

Að þessu athuguðu verður að telja neitun for-

manns um að bera frestunartillöguna upp í heild óréttmæta.

Hafi formaður lesið framangreinda tillögu Jóhanns G. Möller upp á þann hátt, er hann telur í máli þessu, þá hefur hann farið rangt með hana. Tillöguna var ekki unnt að skýra á þann veg, er formaður kveðst hafa gert. Hún ber ljóslega með sér, að samkvæmt henni skyldi ganga til atkvæða um allar framkomnar tillögur. Þar sem í tillögunni er talað um að slíta umræðum um málið verður að hafa það í huga, að meirihlutafulltrúarnir, en í þeirra hópi var tillögumaðurinn, virðast hafa talið frestunartillöguna og valdatakmörkunartillöguna nátengdar, svo og það, að svo virðist sem a.m.k. Halldór Kristinsson hafi rætt tillögurnar að nokkru leyti báðar í einu. Að valdatakmörkunartillagan hafi ekki „heyrt undir dagskrárliðinn“ er ekki afsökun fyrir því að bera hana ekki upp, því að svo verður að líta á, sem báðar tillögurnar hafi verið ræddar utan dagskrár.

Ef formaður, sökum formfestu, ekki treysti sér til að bera upp valdatakmörkunartillöguna, enda þótt hann hefði lýst fundi frestað, virðist hann þó hafa getað, a.m.k. með samþykki fulltrúanna, sett fundinn að nýju til þess að bera tillöguna undir atkvæði, eftir að honum var orðið ljóst, að til þess var ætlaðt og eftir að honum átti að vera ljóst, að hin samþykkt tillaga Jóhanns G. Möller fól það í sér.

Verður samkvæmt því, er nú hefur verið greint, að líta svo á, að neitun formanns um að bera valdatakmörkunartillöguna undir atkvæði hafi verið ólög-mæt,

Ástæða þykir til að geta enn nokkurra atriða úr skjölum málsins og aðilaskýrslu formanns, varðandi fundarstjórástörf hans 7. júní. Í byrjun fundarins báru þeir Haraldur Gunnlaugsson og Ragnar Jóhannesson fram fundarályktun varðandi kosningu nokkurra aðalfundarfulltrúa 2. deildar. Var ályktunin nokkuð rædd, en að því búnu úrskurðaði fundarstjóri hana frá umræðum. Er engin grein gerð fyrir því í fundargerðinni af hverju þetta var gert, né heldur því, hversvegna ályktunin var ekki borin undir atkvæði. Formaður kveður Halldór Kristinsson hafa komið til sín með tillögu meðan á umræðunum um frestunartillöguna hafi staðið. Kveðst hann ekki hafa athugað hana að efni til, en sagt við Halldór, að þýðingarlaust væri að koma með tillögur um önnur mál, meðan frestunartillagan hafi verið til umræðu og hafi þá Halldór farið með tillöguna aftur. — Verður að telja þessar móttökur formanns með öllu óviðeigandi, þarð hann virðist ekki hafa getað haft neinngrun um, hvers efnis tillaga sú var, er Halldór kom með. — Tillögu frá Jóhanni G. Möller um að fundurinn viki formanni úr fundarstjórasæti virðist formaður hafa neitað að taka við og mun Jóhann þá hafa tekið hana aftur. —

Þá hefur formaður í aðilaskýrslu sinni sagt frá því, að á meðan staðið hafi á umræðum, hafi þeir Jóhann G. Möller og Bjarni Jóhannsson, haft sig í frammi um að færa honum ýmsar tillögur, en ekki er ljóst, um hvað þær hafa verið, né heldur hvaða afgreiðslu þær hafa hlotið, enda er þeirra ekki getið í fundargerðinni svo sem vænta hefði mátt.

Hvað snertir sjálfa fundargerðina, þá virðist for-

maður samkvæmt því, sem fram er komið hér að framan, ekki hafa gætt þess sem skyldi, að tillögur væru færðar í hana, eða þeirra a.m.k. getið.

Af hálfu gjörðarpóla hefur verið á það minnst, að svo mikið los hafi verið komið á fundinn um það leyti, sem honum var frestað, að ógerlegt hafi verið að afgreiða mál á honum. Ekki þykir þó unnt að ætla af gögnum málsins, að veruleg brögð hafi verið að því og virðast fundarstörf hafa getað haldið áfram á eðlilegan hátt, unz þeim var lokið.

Það, sem nú hefur verið rakið um fundarstjórn formanns á aðalfundinum 7. júní þykir sýna, að nægilegt tilefni hafi verið til dagskrártillögunnar, er flutt var í upphafi framhaldsaðalfundarins 10. júní, en henni verður nánar lýst hér á eftir.

Eftir fundarfrestunina 7. júní kom aðalfundur K.F.S. aftur saman sunnudaginn 10. júní kl. 15 í sal Gesta- og sjómannaheimilisins á Siglufirði. Er það allstór salur, líklega um 9×12 m, ásamt útskoti, líklega um 3×6 m. Hliðar sælsins munu vita nokkurn veginn suður og norður, en gaflar nokkurn veginn austur og vestur. Sætum var svo fyrir komið, að formaður, er var fundarstjóri, skyldi sitja við borð fyrir suðurgafli, en fulltrúar á bekkjum, er þannig var skipað, að tveir voru til hægri handar formanni hvor fram af öðrum við austurhlið salarins, tveir til vinstri handar hvor fram af öðum við vesturhlið, en fyrir framan bekki þessa munu og hafa verið einhverjir stólar. Þá munu loks hafa verið þrír fulltrúa-bekkir þvers í húsinu, andspænis formanni, en nokkuð frá honum, líklega nokkurnvegin við nyrðri enda

bekkja þeirra, er voru með austur- og vesturvegg salarins. Hefur þannig orðið nokkur auður ferhyrningur á gólfinu fyrir framan formann, er sæti hans og fulltrúabekkirnir mynduðu. Fyrir aftan þverbekki þá, er fulltrúum voru ætlaðir, var komið fyrir áheyr-endabekkjum, er líklegt þykir að greindir hafi verið frá fulltrúabekkjunum með einhverju meiru bili, en var á milli annarra bekkja í salnum, eins og gjörðar-beiðendur halda fram. Ekki getur fundargerðin þess, hve margir fulltrúar voru mættir, en svo virðist, að þeir hafi svo til allir verið mættir eða þá varamenn í þeirra stað. Þá var og margt almennra félagsmanna á fundinum.

Um það bil, er fundurinn skyldi hefjast, kvaddi formaður fulltrúa til að taka sæti á bekkjum þeim, er þeim voru sérstaklega ætlaðir, og virðist því hafa verið hlýtt. Þegar þessu var lokið mun formaður hafa lýst fundinn settan, en annaðhvort rétt áður eða í sama mund afhenti einn meirihluta fulltrúanna, Bjarni Jóhannsson, yfirlögregluþjónn, honum tillögu, sem í málarekstrinum hefur alltaf verið nefnd dagskrártillaga og verður einnig kölluð það hér eftir. Var tillaga þessi svohljóðandi: „Með skírskotun til 14. gr. fundarskapa K.F.S. samþykkir fundurinn eftirfarandi dagskrártillögu: Það formaður félagsstjórnar, Ottó Jörgensen, hefur beitt ofríki úr fundarstjóraseti og neitað að bera undir atkvæði skriflegar tillögur, er fulltrúar hafa fam borið, vítir fundurinn harðlega fundarstjórn formanns og samþykkir að kjósa nú þegar annan fundarstjóra.“

Undir tillögu þessa höfðu ritað 36 aðalfulltrúar og 8 varafulltrúar og virðast þeir flestir hafa verið

mættir á fundinum, eða þá aðrir í þeirra stað. Höfðu þeir fyrir fundinn falið Bjarna að koma tillögunni á framfæri. Umboðsmaður gjörðarpola hefur mótmælt því í greinargerð sinni, sem ósönnuðu, að þessir menn hafi undirritað tillöguna og að þeir hafi gjört það af fúsum og frjálsum vilja, en þareð skjalið hvorki eftir útliti sínu né efni vekur grun um, að það sé falsað, né heldur hefur það verið sennlegt gert, þá verður þessum mótmælum, samkvæmt 154. gr. einkamálagalaganna, ekki sinnt.

Tillögu þessa las formaður upp, en neitaði að bera hana undir atkvæði og kveðst hann í því sambandi hafa vitnað til fundarskapa K.F.S., er ákvæðu, að formaður skyldi stjórna fundum, en í forföllum hans varaformaður. Kveðst hann síðan hafa beðið varaformann, Þórodd Guðmundsson, gjörðarpola, að taka sæti fundarstjóra, og sjálfur hafið lestur skýrslu stjórnarinnar, en brátt orðið að hætta lestrinum vegna háreysti, er orðið hafi í fundarsalnum, enda varaformaður lýst fundarhléi, meðan ró væri að komast á. — Bjarni Jóhannsson kveðst hafa beðið formann um orðið til að ræða tillöguna um leið og hann afhenti honum hana. Í annað sinn kveðst hann hafa beðið um orðið, þegar formaður neitaði að bera tillöguna upp og, er sér hafi þá enn ekki verið sinnt, hafi hann beðið um orðið í þriðja sinn og vitnað um leið í fundarsköp K.F.S. Hafi formaður svarað, að fundarsköp breyttu ekki samþykktum félagsins, en að því svari fengnu kveðst Bjarni hafa staðið upp, lesið upp tillöguna, er hann hafði samrit af, beðið fulltrúa að greiða um hana atkvæði og nefnt jafnframt sem teljara þá Arnþór Jóhannsson, skip-

stjóra og Jóhann Sveinbjörnsson, tollþjón. Telur Bjarni að formaður hafi verið í fundarstjórasæti, þegar hann hafi staðið upp, en að sig minni, að varaformaður hafi sezt í það, meðan á atkvæðagreiðslunni hjá sér hafi staðið. Fundarhlé hafi varaformaður ekki gefið, fyrr en eftir að meirihlutafultrúarnir hefðu verið búnir að kjósa fundarstjóra og hann tekið við fundastjórn.

Svo er að sjá af gögnum málsins, að rétt sé, að Bjarni hafi beðið um orðið um tillöguna, en ekki fengið og að eftir að Bjarni stóð upp hafi þeir formaður og hann einhverja stund talað báðir í einu, en ræða Bjarna þó yfirgnæft. Hefur verið deilt allmjög um aðstöðu alla á fundinum um þetta leyti, en þau deiluatriði verða athuguð síðar eftir því, sem tilefni verður til. — Varaformaður kveður, að þegar svo hafi verið komið, að þegar formaður og Bjarni hafi talað samtímis, hafi hann, bæði vegna þess og annars hávaða í salnum, gefið fundarhlé meðan ró væri að komast á, eftir að hafa árangurslaust skorað á menn að hætta að trufla fundinn og gefa formanni hljóð til að flytja skýrslu sína. Hafi þá formaður hætt að tala, en Bjarni haldið áfram.

Fulltrúar greiddu atkvæði um dagskrártillöguna eftir tilmælum Bjarna og reyndust 44 vera með henni. Mótaskvæði komu engin fram, enda þótt gögn málsins pyki sýna, að þeirra hafi verið leitað. Að tillöggunni samþykktu lét Bjarni fara fram atkvæðagreiðslu um fundarstjóra og hlaut Jóhann Þorvaldsson, gjörðarbeiðandi, kosningu með 43 atkvæðum. Tók Jóhann síðan við stjórn fundarins af hálfu meirihlutafultrúanna, nefndi ritara þá Halldór Kristinsson, gjörðar-

beiðanda og Sigurð Gunnlaugsson og virðast þeir allir hafa komið sér fyrir við borð, er þeir hafi sett á auða svæðið, er var á milli fulltrúabekkjanna. Virðist Jóhann síðan, eftir einhver ræðuhöld af hálfu fulltrúanna, hafa lýst yfir, að fundurinn héldi áfram eftir dagskrá. Tvær fundargerðir liggja fyrir um fund þenna, önnur undirrituð af Jóhanni Þorvaldssyni ásamt riturum þeim, er hann tilnefndi, en hin af Ottó Jörgensen og þeim Óskari Garibaldasyni, gjörðarpola, og Hlöðvi Sigurðssyni, barnaskólastjóra, sem riturum, en sá síðarnefndi tók við ritarastörfum af Jóhanni Þorvaldssyni af hálfu minnihlutafultrúanna, eftir að Jóhann tók við fundarstjórn samkvæmt kosningu meirihlutafultrúanna, en til þess tíma virðist Jóhann hafa verið fundarritari ásamt Óskari.

Svo sem fyrr er greint var lokið við afgreiðslu tveggja fyrstu dagskrárliða aðalfundarins hinn 7. júní. Í fundargerð meirihlutafultrúanna 10. júní er bókað svo um afgreiðslu dagskrárliðanna.

Um 3. dagskrárlið: formaður neitaði að gefa skýrslu stjórnarinnar, um 4. dagskrárlið: kaupfélagsstjóra var samkvæmt tilmælum hans veittur frestur til að flytja skýrslu sína, um 5. dagskrárlið: Kristmar Ólafsson, endurskoðandi, sagðist ekki flytja skýrslu sína nú, frekar en aðrir, er skýrslur ættu að flytja, heldur síðar á fundinum, um 6. dagskrárlið: samþykkt var að fresta afgreiðslu liðsins, enda hefði stjórnin enga skýrslu gefið og ekki óskað að leggja fyrir fundinn tillögu um ráðstöfun arðsins og um 7. dagskrárlið: Engin erindi deilda bárust. Þá var komið að 8. lið dagskrárinnar: Kosningar. Kom þá fram svohljóðandi tillaga til breytingar á 1. lið 14. gr.

samþykktu K.F.S.: „Stjórn félagsins skal skipuð 7 mönnum kosnum á aðalfundi, í fyrsta skifti á aðalfundi 1945. Þá skal og kjósa 3 varamenn. Kjörtími aðalmanna skal vera 4 ár, þó þannig, að úr stjórn þeirri, sem fyrst er kosin eftir samþykktum þessum, gangi einn maður úr eftir 1 ár, síðan 2 á ári. Fyrsta árið gangi einn varamaður úr, 2 eftir tvö ár.“

Þá var og lagt til að breyta e lið 16. gr. samþykktanna, en þá breytingu er ekki tilefni til að ræða hér.

Ofangreindar tillögur til samþykktabreytinga voru afhentar aðalfulltrúunum á fundinum. Munu þeir allflestir hafa tekið við þeim og allir áttu þeir kost á að fá þær.

Þegar tillögur þessar voru komnar fram, er bókað svo í fundargerð meirihlutafultrúanna, að fundurinn hafi samþykkt, með 42 samhljóða atkvæðum, að fræsta kosningu eins aðalmanns og eins varamanns í stjórn K.F.S. vegna hinna framkomnu tillagna til samþykktabreytinga. Þá var kjörinn aðalendurskoðandi, Karl Dúason, með 39 atkvæðum og varaendurskoðandi Georg Pálsson, einnig með 39 atkvæðum. Loks voru kjörnir tveir fulltrúar á aðalfund S.Í.S., þeir Sigurður Tómasson, kaupfélagsstjóri og Kristján Sigurðsson, gjörðarbeiðandi, báðir með 38 atkvæðum. Þegar hér var komið er bókað, að fundarstjóri, Jóhann Þorvaldsson, hafi tilkynnt fulltrúum, að fundurinn yrði fluttur í annan sal í sama húsi, þaræð formaður og varaformaður Kaupfélagsins trufluðu svo fundinn, að ekki var lengur unnt að halda honum áfram á sama stað. Fluttu meirihlutafultrúarnir síðan í sal á öðru lofti hússins, en minnihlutafultrúarnir sýnast hafa setið eftir.

Fundargerð minnihluta fulltrúanna segir, að þegar Bjarni Jóhannsson hafi látið fara fram atkvæðagreiðslu um dagskrártillöguna, hafi formaður, réttara mun þó vera varaformaður, enda leiðrétt í rekstri málsins af gjörðarpóla, gefið fundarhlé, meðan ró væri að komast á. Síðan segir, að eftir nokkurn tíma hafi formaður sett fundinn á ný og beðið jafnframt varaformann að hafa fundarstjórn meðan hann sjálfur læsi skýrslu stjórnarinnar. Hafi formaður síðan lesið skýrsluna og dregið á flestar aðgerðir stjórnarinnar, er nokkru máli hafi skift. Þá hafi frú Guðrún Björnsdóttir talað, en þaræð það sem eftir frú Guðrúnu er haft í fundargerðinni er að verulegu leyti rangt, samkvæmt vottorði, er hún hefur gefið í málinu, þykir ekki ástæða til að rekja það, en þess má geta, að í vottorði frú Guðrúnar segir, að hún hafi bent á hættuna, er K.F.S. stafaði af hinum miklu deilum og flokkadráttum innan félagsins og skorað á deiluaðila að reyna að finna samkomulagsgrundvöll. Þá segir enn fremur í fundargerð minnihluta fulltrúanna, að eftir ræðu frú Guðrúnar hafi Þóróddur Guðmundsson lýst yfir, að hann væri fús til að beita sér fyrir því, að sættir kæmust á, en Jóhann Þorvaldsson lýst yfir, að hann tæki ekki til greina tilmæli frúarinnar og myndi hann og fleiri fulltrúar ganga af fundi og hafi þeir síðan gert það. Það sem hér er bókað eftir Jóhanni kemur ekki heim við vottorð frú Guðrúnar, er segir, að Jóhann hafi enga slíka yfirlýsingu gefið, að ræðu hennar lokinni, heldur staðið upp og sagt, að nú yrði fundurinn fluttur í annað herbergi í húsinu, en yfirlýsingu um að það

yrði gert hafi hann verið búinn að gefa áður en hún hóf mál sitt.

Þá hafa fundargerðir meiri- og minnihlutafulltrúanna verið raktar fram að þeim tíma, er meirihluta-fulltrúarnir fluttu fundinn í salinn á efra lofti hússins. Af gögnum málsins er vart unnt að sjá með fullri vissu, hvernig ástatt hefur verið á fundinum til þessa tíma. Hafa bæði málsaðiljar og vitni reynzt ósamhljóða um það. Þó virðist ljóst, að nokkur órói hefur verið á fundinum, er aðallega virðist þó hafa verið fölginn í hávaða, köllum og jafnvel fótastappi og ennfremur sýnist svo, að stundum hafi fleiri en einn talað í einu í salnum og þykir ekki, að öllu athuguðu, ólíklegt, að rétt sé sú lýsing frá Guðrúnar Björnsdóttur, er hún segir í vottorði sínu, að þegar Jóhann Þorvaldsson hafi lýst yfir, að fundurinn yrði fluttur, hafi „sagir staðið þannig, að svo leit út, sem verið væri að halda tvo fundi í salnum.“

Verður ekki gerð nánari grein fyrir ástandinu á fundinum að sinni, en það athugað síðar eftir því, sem tilefni verður til, þegar ræddar verða einstakar málsástæður aðilja.

Verður nú lýst framhaldi fundanna eftir fundargerðunum og þá fyrst framhaldi fundar minnihluta-fulltrúanna.

Svo sem fyrr var vikið að, var Hlöðver Sigurðsson, barnaskólastjóri, skipaður fundarritari á fundi þeim, er minnihluta-fulltrúarnir héldu áfram eftir að Jóhann lýsti yfir, að hann flytti fundinn. Þá er bók- að, að haldið hafi verið áfram umræðum um skýrslu stjórnarinnar og síðan, að í þeim umræðum hafi komið fram svohljóðandi tillaga frá Guðbrandi Magnús-

syni, gjörðarpola: „Fundurinn samþykkir að kjósa 5 manna nefnd, sem leiti samkomulags um þau deiluaatriði, sem upp hafa komið milli fulltrúa á aðalfundinum.“ Var tillaga þessi samþykkt með 19 samhljóða atkvæðum. Jafnframt er bókað, að hún hafi verið borin undir atkvæði þeirra félagsmanna, er voru á fundinum sem áheyrendur og þeir samþykkt hana einróma. Kosnir voru í nefndina Jón Jóhannsson, Gunnar Jóhannsson, Ásgrímur Albertsson, Guðbrandur Magnússon og Hlöðver Sigurðsson. Síðan er bók-að, að rætt hafi verið áfram um skýrslu stjórnarinnar meðan nefndin starfaði, en nefndarmenn virðast þegar, eða a.m.k. Guðbrandur Magnússon, hafa farið á fund meirihlutafulltrúanna, sbr. síðar. Þá er loks bókað, að gefið hafi verið fundarhlé „vegna starfa nefndarinnar til sunnudags 1. júlí, ef þörf krefur.“ Síðan er fundargerðin undirrituð.

Þess er fyrst að geta um framhald fundargerðar meirihlutafulltrúanna eftir að þeir fluttu fundinn, að það hefst á því, að bókuð eru nöfn þeirra fulltrúa, er fóru á hinn nýja fundarstað. Voru það 31 aðalfulltrúi og 12 varafulltrúar. Einn aðalfulltrúi, Rögnvaldur Gottskálksson, er virðist hafa greitt atkvæði með meirihlutafulltrúunum um dagskrártillöguna og um fundarstjóran, fylgdi ekki meirihlutafultrúum á hinn nýja fundarstað, þarð hann þurfti að víkja of fundinum, þegar eftir kosningu fundarstjórans. Nöfn aðalfulltrúanna, er fóru á nýja fundarstaðinn, er ekki ástæða til að greina, en varafulltrúarnir voru þessir og mættir fyrir þá aðalfulltrúa, er hér greinir:

Þáll Hjartarson mættur fyrir Jóhann Jóhannsson,
3. deild.

Adolf Einarsson mættur fyrir Svein Þorsteinsson,
1. deild.

Jón Björnsson mættur fyrir Jónas Jónasson 3. deild
Jóhann Sveinbjörnsson mættur fyrir Jónas Björns-
son 1. deild.

Einar Eyjólfsen mættur fyrir Snorra Friðleifsson,
3. deild.

Jónas Halldórsson mættur fyrir Gunnl. Hjálmarsson
4. deild.

Ólafur Eiríksson mættur fyrir Magnús Baldvinsson,
3. deild.

Jónas Jónsson mættur fyrir Þóri Konráðsson,
4. deild.

Guðvarður Jónsson mættur fyrir Sigurð Magnús-
son, 1. deild.

Porkell Jónsson mættur fyrir Jón Kristjánsson,
4. deild.

Bjarni Jóhannsson mættur fyrir Pál Erlendsson,
4. deild.

Einar Ásgrímsson mættur fyrir Björgvin Bjarna-
son, 1. deild.

Þá kusu fulltrúar tvo menn sem varafulltrúa á aðal-
fund S.Í.S. og hlutu kosningu þeir Jóhann Þorvalds-
son með 43 atkvæðum og Bjarni Jóhannsson með
42 atkvæðum.

Að því noknu var tekinn fyrir 9. dagskrárliður.
Önnur mál. Fram kom þá tillagan, er Halldór Krist-
insson, gjörðarbeiðandi, flutti á aðalfundinum 7. júní,
sem formaður neitaði að bera undir atkvæði þá, en
hún var tekin upp orðrétt hér að framan, þegar
talað var um þann fund. Hefur hún í málinu verið
nefnd valdatakmörkunartillagan og er því nafni

haldið um hana í úrskurði þessum. Var tillagan samþykkt með samhljóða atkvæðum.

Þá kom og fram svohljóðandi tillaga, er einnig var samþykkt með samhljóða atkvæðum: „Fundurinn samþykkir að fela kaupfélagsstjóra að ganga frá leigusamningi við söltunarfélag K.F.S. fyrir lágmarksleigu 40—50 þúsund krónur miðað við 9000—10000 tunnu söltun og 1,50—2,00 kr. á tunnu, sem umfram er. Öll viðhaldsskylda hvílir á leigutaka.“

Nú er Guðbrandur Magnússon, gjörðarþoli, kominn á fundinn. Bað hann um orðið og tilkynnti, að hann væri mættur fyrir hönd þeirra fulltrúa, er þarna væru ekki mættir og flutti þau tilmæli til fundarins, að hann kysi 5 manna nefnd til að „æða um allsherjar-samvinnu og samkomulagsgrundvöll allra fulltrúa K.F.S.“ Var þá flutt og samþykkt með samhljóða atkvæðum svohljóðandi tillaga: „Fundurinn samþykkir að fela nefnd þeirri, er nú starfar fyrir fulltrúana, að mæta til viðræðna við þá nefnd minnihlutans, sem nú er hér mætt.“

Loks kom fram svohljóðandi tillaga: „Fundurinn samþykkir að fresta aðalfundinum enn á ný til 21. þ. m. og felur framkvæmdarstjóra og fundarstjóra að auglýsa dagskrá með framkomnum lagabreytingum.“

Var þessi tillaga samþykkt með 43 samhljóða atkvæðum og fundi síðan frestað.

Samninganefndir þær, er meiri- og minnihlutafulltrúarnir höfðu nú kjörið virðast hafa haldið tvo sameiginlega fundi. Auk þess vann lögfræðingur S.Í.S. um skeið að sáttatilraunum milli deiluaðilja. Engum

sættum var þó á komið og þykir því ekki ástæða til að rekja gang sáttatilraunanna hér.

Þegar hér var komið höfðu leiðir meiri- og minnihlutafulltrúanna skilið og verður nú rakið það af því, er máli virðist skifta, sem hvor hlutinn um sig gerði frá þessum tíma, unz gjörðarbeiðnin var send.

Samkvæmt fundarsamþykktinni 10. júní auglýsti Jóhann Þorvaldsson, gjörðarbeiðandi, framhaldsaðalfundinn 21. júní. Var fundurinn haldinn síðdegis þann dag í Gesta- og Sjómannahemilinu. Í upphafi fundargerðarinnar er bókað, að mættir séu 46 fulltrúar, en síðar virðast a. m. k. um tíma, hafa verið mættir 48. Eftir setningu fundarins las fundarstjóri yfirlýsingu, sem undirrituð var af 55 aðal- og varafulltrúum og send hafði verið stjórn K.F.S. Hafði yfirlýsing þessi verið afhent varaformanni í fjarveru formanns. Dagsett var hún 18. júní og efni hennar það, að stjórninni var tilkynnt samþykkt valdatakmörkunartillögunnar á fundinum 10. júní og brýnt fyrir henni, að hún gæti, samkvæmt þeirri samþykkt, engar bindandi ákvarðanir tekið fyrir félagið að svo komnu. Brottrekstrar, er stjórnin hefði framkvæmt, sbr. síðar, væru því markleysa. Loks sagði í yfirlýsingunni, að þeir, er hana undirrituðu, litu svo á, að ýmsar ráðstafanir stjórnarinnar sýndu fullkomið ábyrgðarleysi hennar og ofbeldi gagnvart aðalfundi og félaginu, og að hún hefði fyrirgert öllum rétti til að starfa sem ábyrg stjórn K.F.S.

Þá var gengið til dagskrár fundarins. Fjórum fyrstu dagskrárliðunum, skýrslu stjórnar, skýrslu kaupfélagsstjóra, skýrslu endurskoðenda og ráðstöfun tekjuafgangs varð að fresta af ástæðum, er óvið-

ráðanlegar voru fundinum. Næsti dagskrárliður var: Breytingar á samþykktum félagsins. Ræddar voru tillögur þær til samþykktabreytinga, er fram komu á fundinum 10. júní og getið er hér að framan. Voru þær síðan samþykktar með 46 samhljóða atkvæðum, sú um skipun stjórnarinnar að viðhöfðu nafnakalli, en hin á venjulegan hátt. Einn fulltrúi var mættur úr annari deild, líklega Óskar Garibaldason, en hann greiddi ekki atkvæði. Var nú gengið til næsta dagskrárliðs: Kosning stjórnar og varastjórnar. Í stjórn voru kosnir: Kristján Sigurðsson, gjörðarbeiðandi, Hjörleifur Magnússon, gjörðarbeiðandi, Haraldur Gunnlaugsson, gjörðarbeiðandi, Gunnar Jóhannsson, Páll Ásgrímsson, Jóhann Þorvaldsson, gjörðarbeiðandi og Halldór Kristinsson, gjörðarbeiðandi. Tveir hinir síðastnefndu fengu 45 atkv., en hinir allir 46. Varamenn í stjórn voru kosnir: Jónas Jónasson, gjörðarbeiðandi með 46 atkv., Skafti Stefánsson, gjörðarbeiðandi með 45 atkv. og Arnþór Jóh. son með 46 atkv.

Var nú gefið fundarhlé til klukkan 21, en þá var fundinum haldið áfram. Að hléinu loknu samþykkti fundurinn með 46 samhljóða atkvæðum ályktun frá stjórninni varðandi síðargreinda brottrekstra eldri stjórnarinnar á fulltrúum og félagsmönnum, þar sem brottrekstrarnir eru taldir markleysa, án stoðar í samþykktum K.F.S. og því lýst yfir, að hinir brottreknu séu þrátt fyrir þá fullgildir félagsmenn í K.F.S. Loks var samþykkt að fresta aðalfundinum um óákveðinn tíma og fela stjórninni að boða framhaldsaðalfund til að ljúka dagskránni, þegar hún teldi fært.

Fundarhléið, er gefið var til klukkan 21; var þannig notað, að fundarstjóri, Jóhann Þorvaldsson, boðaði þá

menn, er kosnir höfðu verið í stjórn K.F.S. samkvæmt fyrgreindri samþykktabreytingu á fund. Mættu þeir allir. Lýstu þeir Gunnar Jóhannsson og Páll Ásgrímsson því strax yfir, að þeir teldu framhaldsaðalfundinn 21. júní ekki löglegan, þar eð eldri stjórnin væri búin að halda framhaldsaðalfund með meirihluta kjörinna fulltrúa og stjórnarkosning hefði farið fram þar í samræmi við samþykktir K.F.S. Myndu þeir því ekki taka þátt í störfum þeirrar „gerfistjórnar“, er þeir höfðu verið kosnir í. Viku þeir Gunnar og Páll síðan af fundi, en fundarstjóri, Jóhann Þorvaldsson, boðaði varamennina Jónas Jónasson og Skafta Stefánsson, gjörðarbeiðendur á fundinn í þeirra stað, og tóku þeir sæti í stjórninni í stað þeirra Páls og Gunnars. Eru þeir Jónas og Skafti því gjörðarbeiðendur í máli þessu, en ekki þeir Páll og Gunnar. Skipti stjórnin nú með sér verkum þannig, að Jóhann Þorvaldsson var kosinn formaður hennar, Halldór Kristinsson ritari og Kristján Sigurðsson varaformaður. — Síðan samþykkti stjórnin að leggja fyrir aðalfundinn ályktunina varðandi brottrekstrana, sem áður er sagt frá, að aðalfundurinn hafi samþykkt eftir fundarhléið, er gefið var til klukkan 21, og sleit fundi.

Klukkan 21.40 sama dag hélt stjórnin enn stjórnarfund og hafði boðað á hann Guðbrand Magnússon, gjörðarþola, er um þetta leyti gegndi kaupfélagsstjórarstörfum, sbr. síðar. Var Guðbrandi skýrt frá, að ný stjórn hefði nú verið kjörin í K.F.S., og hann spurður, hvernig ráðningu hans sem kaupfélagsstjóra væri varið, hvort hann vildi afhenda hinni nýkjörnu stjórn bækur þær og gögn, er stjórn K.F.S. bæri að

hafa aðgang að, og loks hvort hann vildi starfa eftir fyrirmælum hennar. Skýrði Guðbrandur frá, að hann væri aðeins ráðinn munnlega og til óákveðins tíma. Þá kvaðst Guðbrandur telja kosningu stjórnar meirihlutfulltrúanna svo hæpna lagalega, að hann sem kaupfélagsstjóri myndi ekki veita henni viðtöku til fundahalda, né veita henni aðgang að bókum og gögnum K.F.S., unz úr öllum þrætum innan félagsins hefði verið skorið lagalega. Eftir þessi svör Guðbrands samþykkti öll stjórnin að segja honum upp kaupfélagsstjórastarfinu „frá deginum í dag að telja“ og afturkalla prókúru-umboð hans. — Þessa stjórnarsamþykkt tók Guðbrandur jafngilda og skrifleg uppsögn hefði verið send honum. Var síðan stjórnarfundinum slitið.

Síðar mun hin nýkjörna stjórn hafa sent tilkynningu til samvinnufélagaskrár Siglufjarðar um stjórnarskipti í K.F.S., afturköllun prókúru-umboðs Guðbrands Magnússonar og jafnframt um, að það væri veitt Jóhanni Þorvaldssyni, gjörðarbeiðanda.

Við þetta sýnist hafa setið af hálfu hinnar nýkjörnu stjórnar, unz gjörðarbeiðnin var send, nema hvað svo virðist af skýrslu gjörðarbeiðenda, að þeir hafi gert ítrekaðar tilraunir til að fá Guðbrand Magnússon til að láta af Kaupfélagsstjórastörfum og afhenda þeim bækur, gögn og lykla K.F.S., en án árangurs.

Víkur nú að gerðum stjórnar K.F.S. og minnihlutfulltrúanna eftir 10. júní, unz gjörðarbeiðnin kom fram

Hinn 16. júní kl. 11 hélt stjórnin fund. Var þar lögð fram tillaga 4 stjórnenda um brottrekstur 29 aðal- og varafulltrúa úr K.F.S. Var hún rökstudd á

pá leið, að þeir hefðu reynt að valda óeiningu og klofningi í félaginu með því að neita að taka þátt í aðalfundi félagsins og hlýða þar samþykktum og fundarsköpum, svo og með því að stofna til sérstakra fundarhalda, er þeir hefðu nefnt aðalfund K.F.S. og loks með því að auglýsa nú slíkan fund án samþykkis stjórnarinnar. Var tillagan samþykkt með 4 atkvæðum (atkvæði formanns þó talið greitt símléiðis vegna fjarvistar hans) gegn atkvæði Kristjáns Sigurðssonar, gjörðarbeiðanda.

Sama dag klukkan 18,30 hélt stjórnin annan fund. Var Kristján Sigurðsson ekki mættur á honum, en hinsvegar Hjörleifur Magnússon, gjörðarbeiðandi. Var þar samþykkt að boða aukafundi í þrem deildum félagsins vegna brottrekstra fulltrúanna, er nú var getið, í fyrstu deild 18. júní klukkan 20,30, og í þriðju og fjórðu deild 19. júní klukkan 20,30, en úr þessum deildum voru hinir brottreknu fulltrúar. Gegn ákvörðun þessari greiddi einn stjórnenda atkvæði, líklega Hjörleifur Magnússon.

Hinn 18. júní hélt stjórnin fund. Mættu þar 4, en enginn, er meirihlutafultrúunum fylgdi. Þar var samþykkt að reka úr K.F.S. 38 menn fyrir að vera félagsmenn að yfirvarpi, en hafa mestöll viðskipti sín annarsstaðar, og 3 menn fyrir að reka verzlun á félagssvæðinu með sömu vörur og K.F.S. að því er bezt verður séð. Þessi samþykkt var gerð með öllum atkvæðum. Brottrekstrar þessir allir, bæði fulltrúa og félagsmanna, munu hafa verið tilkynntir þeim brottreknu.

Aukadeildarfundir þeir, sem ákveðið var 16. júní að halda skyldi, munu hafa verið auglýstir í búðarglugg-

um K.F.S., fundurinn í fyrstu deild líklega þegar að kvöldi hins 16. júní, en hinir nokkru síðar, en líklega þó 18. júní eða e. t. v. 17. júní. Deildarfundirnir voru síðan haldnir á tilsettum tímum. Í fyrstu deild sóttu 22 félagsmenn fundinn, í þriðju deild 10 og í fjórðu deild 41. Nokkrar umræður urðu í öllum deildum um ýms málefni K.F.S. og var á öllum fundunum samþykkt ályktun þess efnis, að fundarmenn lýstu sig samþykka þeirri ákvörðun félagsstjórnar „að víkja úr félaginu þeim, sem fyrir óspektum stóðu á aðalfundi K.F.S. — —“ þ. e. þeim 29 aðalfundarfulltrúum, er stjórnin rak úr félaginu 16. júní. Í stað þessara brottreknu fulltrúa kusu fundarmenn síðar nýja fulltrúa svo sem nú greinir: Fyrsta deild kaus 9 aðalfulltrúa, þriðja deild kaus 4 aðalfulltrúa og fjórða deild kaus 9 aðalfulltrúa og 3 varafulltrúa. Samtals voru þannig kosnir 25 aðal- og varafulltrúar í stað hinna 29 brottreknu. Ekki er skýrt í málinu, hvernig á þessum mun stendur, en telja má víst, að hann stafi af þeirri fækkun, sem orðið hafði í deildunum við brottreksturinn.

Hinn 20. júní var síðan haldinn framhaldsaðalfundur af hálfu stjórnarinnar og hafa hinir nýkjörnu fulltrúar sennilega mætt þar, eða a. m. k. einhverjir þeirra, ásamt hluta af þeim aðalfundarfulltrúum, er stjórnin hafði ekki rekið. Ekki er bókað, hve margir mættu, en svo virðist sem mætt hafi 36 eða þar um bil. Flutt var skýrsla stjórnarinnar og endurskoðenda svo og lesin rekstursreikningur félagsins. Samþykkt var að fresta afgreiðslu reikninga K.F.S. og fela stjórninni að láta fram fara yfirskoðun reksturs og reikninga félagsins, til þess, ef unnt væri, að fá

upplýst, hvað ylli hinni óeðlilegu vörurýrnun. Þá var samþykkt tillaga um skiptingu ársarðsins, en síðan gengið til kosninga á einum aðalmanna í stjórn til þriggja ára í stað Kristjáns Sigurðssonar, gjörðarbeiðanda, er úr átti að ganga og einum varamanni til tveggja ára í stað Hjörleifs Magnússonar, gjörðarbeiðanda. Aðalmaður í stjórn var kosinn Jóhann Guðmundsson með 36 atkvæðum og varamaður Jóhann Garibaldason með 34 atkvæðum. Jóhann Guðmundsson neitaði síðar að taka við stjórnarstörfum. Er hann því ekki einn gjörðarþola, heldur Óskar Garibaldason, er sæti tók í stjórninni í hans stað sem varamaður, kosinn á aðalfundinum 1944. Þá fóru fram kosningar nokkurra trúnaðarmanna, er ekki þykir ástæða til að geta sérstaklega. Síðan var einróma samþykkt ákvörðun stjórnarinnar um brottrekstur fyrrgreindra 29 aðalfundarfulltrúa og tillaga um laun stjórnarinnar. Loks voru málefni K.F.S. „sem efst eru á baugi“ rædd nokkuð, en síðan var aðalfundinum slitið.

Hinn 21. júní skifti stjórn minnihlutafulltrúanna, verkum með sér á þann hátt, að Ottó Jørgensen, gjörðarþoli, var kosinn formaður, Þóroddur Guðmundsson, gjörðarþoli, varaformaður og Guðbrandur Magnússon, gjörðarþoli, ritari.

Rétt þykir, áður en skilið er við athafnir eldri stjórnarinnar, að geta tvenns, er rætt hefur verið í rekstri málsins. Hinn 18. júní klukkan 23 hélt eldri stjórnin fund, er allir gjörðarþolar mættu á, nema Ottó Jørgensen, og boðaði á hann Sigurð Tómasson, kaupfélagsstjóra. Lauk skiftum þeirra Sigurðar á þann veg á fundi þessum, að stjórnin samþykkti að

segja honum upp kaupfélagsstjórástarfinu þá samstundis og taka af honum prókúruumbod fyrir K.F.S. Er bókað í fundargerðina, að þetta hafi verið gert eftir ósk Sigurðar, en við það hefur Sigurður þó ekki viljað kannast. Hefur verið um þetta deilt í rekstri málsins, en þar eð þetta atriði verður ekki talið hafa áhrif á úrslit þess, lítur rétturinn svo á, að hann þurfi ekki að taka neina afstöðu til þessa ágreinings.

Á þessum sama fundi var Guðbrandur Magnússon, gjörðarþoli, ráðinn kaupfélagsstjóri fyrst um sinn, en áður, en gjörð þessi var tekin fyrir í fyrsta skifti hafði annar maður, Már Einarsson, tekið við kaupfélagsstjórástarfinu. Loks var á þessum fundi samþykkt að halda framhaldsaðalfund 20. júní kl. 20,30, en þeim fundi hefur þegar verið lýst.

Þá skal þess loks getið, að 26. júní hélt eldri stjórnin fund út af því, að þá hafði hún fengið vitneskju um tilkynningu yngri stjórnarinnar til samvinnufélagaskrárinnar. Voru samþykkt mótmæli til bæjarfógetans á Siglufirði við því, að hann hefði tekið við tilkynningunni og einnig var samþ. að tilkynna honum, að eldri stjórnin áskildi sér rétt til skaðabóta úr hans hendi í þessu sambandi. Var bæjarfógeta tilkynnt þetta í bréfi dagsettu 26. júní.

Hafa nú verið raktar athafnir málsaðilja og fylgismanna þeirra, þær, er nokkra þýðingu virðast geta haft um úrlausn máls þessa, til þess tíma, að gjörðarbeiðnin kom fram.

Réttarkröfur sínar í máli þessu, þær, er að framan greinir, byggja gjörðarbeiðendur á því, er nú segir: Hinn 7. júní s.l. hafi komið saman lögmetur aðal-

fundur K.F.S. og hafi hann samkvæmt 18. gr. samvinnulaganna og 13. gr. samþykktu K.F.S., þegar, er hann kom saman, orðið æðsti valdhafi í málefnum félagsins. Hann hafi orðið yfir stjórnina settur, hafi getað takmarkað vald hennar, gefið henni fyrirskipanir o. s. frv. Framhaldsaðalfundurinn 10. júní hafi og tvímælalaust verið lögmætur og því á sama hátt verið æðsti valdhafi í málefnum K.F.S. Neitun félagsformanns um að bera tillöguna, um að hann viki sæti og kosinn yrði annar fundarstjóri, undir atkvæði, er fram kom í fundarbyrjun 10. júní, hafi verið ólögmæt með öllu og þegar hann ekki fullnægði skyldu sinni í því efni, hafi aðalfundinum að sjálf-sögðu verið heimilt að velja sér fundarstjóra á þann hátt, er hann gerði. Sá fundarstjóri hafi verið löglega kosinn og því hafi það framhald fundarins, er farið hafi fram undir stjórn hans og verið lögmætt, svo og allar ákvarðanir, er þar voru teknar þ.á.m. frestun fundarins til 21. júní.

Í 2. mgr. 29. gr. samþykktu K.F.S. sé svo ákveðið, að þegar leggja eigi fyrir fund tillögur um breytingar á samþykktum félagsins skuli þess getið í fundarboði, en með því ákvæði eigi að tryggja það, og það eitt, að væntanlegar samþykktabreytingar fari ekki framhjá neinum fulltrúa. Með þeirri aðferð, er höfð hafi verið, að fresta fundinum, auglýsa framhaldsaðalfund með 10 daga fyrirvara og taka fram, að smþykktabreytingar yrðu á dagskrá, þá hafi þessu skilyrði samþykktanna verið fullnægt, að því, er varði samþykktabreytingarnar, er gerðar hafi verið á framhaldsaðalfundinum 21. júní og því þeimfundi verið heimilt að gera þær, enda hafi þær verið gerðar

á lögmætum aðalfundi og með nægu atkvæðamagni. Ekki sé heldur vafi á því, að samþykktabreytingarnar, er gerðar hafi verið, hafi að öllu leyti verið þess eðlis, að þær hafi verið fullkomlega heimilar bæði að samþykktum K.F.S og landslögum. Ekki verði 20. gr. samvinnulaganna skilin á þann hátt, að hún hindri, að umræddar samþykktabreytingar séu lögmætar. Þá telja gjörðarbeiðendur, að áframhald fundar minnihlutafulltrúanna hafi verið marklaust með öllu. Samkvæmt 3. mgr. 13. gr. samþykktu K.F.S. sé fulltrúafundur því aðeins lögmætur, að þriðjungur fulltrúa sé þar mættur, en svo hafi ekki verið á framhaldsaðalfundi minnihlutafulltrúanna 10. júní, þar eð þar hafi í hæsta lagi mætt 18 eða 19 fulltrúar af 63. Auk þess ákveði 3. mgr. 19. gr. samvinnulaganna, að aðalfundur samvinnufélags sé því aðeins lögmætur, að fulltrúar frá meira en helmingi félagsdeilda sækji hann, enda sé á fundinum meirihluti þeirra, sem þar eigi atkvæðisrétt, en hvorugu þessara skilyrða hafi verið fullnægt, að því, er snerti framhald fundar þeirra minnihlutafulltrúa. Brottvikningar aðalfundarfulltrúanna hafi verið alger markleysa. Bæði sé það, að enda þótt sakir þær, er hinir brottreknu fulltrúar voru bornir, væru sannar, sem þó ekki sé, þá séu þær ekki brottrekstrarástæður samkvæmt samþykktum K.F.S. og einnig sé stjórn samvinnufélags með öllu óheimilt að reka aðalfundarfulltrúa úr félaginu, þar eð þeir séu henni æðri, þeir kjósi stjórnina, hún beri ábyrgð fyrir þeim og séu stjórnendur því í raun réttir trúnaðarmenn fulltrúanna eða aðalfundarins, er samanstandi af þeim. Og þar sem brottrekstrar aðalfundarfulltrúanna séu markleysur, séu kosningar

hinna nýju aðalfundarfulltrúa á deildarfundunum 18. og 19. júní það og. Einnig hafi deildarfundir þessir verið boðaðir gegn vilja deildarstjóra og með alltof skömmum fyrirvara og séu því einnig af þeim ástæðum marklausir. Þá séu hinar nýju fulltrúakosningar og löglausar sökum þess, að enda þótt brottrekstrararnir hefðu allir verið lögmætir, þá hefðu verið eftir óreknir það margir varafulltúrar kosnir á hinum lögmætu deildarfundum fyrir aðalfundinn 7. júní, að ekki hefði þurft að kjósa nema 6 nýja fulltrúa, en í þess stað hafi 25 verið kosnir. Loks sé svo það, að samkvæmt samþykktum K.F.S. verði fulltrúar ekki kosnir, nema á aðalfundi deildanna, en hann sé aðeins einn á ári og eigi að boðast með viku fyrirvara. Að öllu því, er nú hafi verið talið, leiði svo það, að fundur sá, er eldri stjórnin hafi haldið 20. júní og kallað aðalfund K.F.S., hafi verið ólögmætur, enda sé þess og sérstaklega að gæta, að allar framangreindar ráðstafanir séu gerðar eftir að aðalfundurinn 10. júní hafi verið búinn að takmarka heimild stjórnarinnar til að gera bindandi samþykktir fyrir félagið. Samkvæmt þeim málásástæðum, er nú hafa verið greindar telja gjörðarbeiðendur tvímælalaust, að eldri stjórn K.F.S. sé ekki lengur lögmæt stjórn þess. Telja gjörðarbeiðendur, að þeir séu sjálfir lögmæt stjórn félagsins samkvæmt framangreindum rökum sínum, og beri því að taka til greina allar framangreindar réttarkröfur þeirra í máli þessu.

Gjörðarþolar byggja réttarkröfur sínar á þeim málásástæðum, er nú verða greindar:

A. 1. Atkvæðagreiðslur þær, er Bjarni Jóhannsson

hafi stjórnað á aðalfundinum 10. júní hafi verið lögleysur og ógildar, og því allt, er á þeim hafi byggst ólöglegt, þar á meðal aðalfundur sá, er meirihlutfulltrúarnir hafi haldið 21. júní og stjórnarkosning sú, er þar fór fram og gjörðarbeiðendur leiða stjórnarheimild sína af. Stafi þetta af því, að samkvæmt 4. gr. fundarskapa K.F.S. skuli formaður vera fundarstjóri á fundum þess, en varaformaður í föllum hans, en þá fyrst, ef hvorugur þeirra sé mættur, megi fundurinn kjósa sér fundarstjóra. Ennfremur segi í greininni, að fundarmenn séu skyldir að hlýta úrskurði formanns um allt, er varði fundarreglur. Tillaga sú, er Bjarni hafi borið upp hafi ekki verið dagskrártill., heldur sjálfstæð till., er umræður hafi þurft um og hafi því borið að taka hana til afgr. undir dagskrárliðnum: Önnur mál, nema afbrigði hefðu verið leyfð, en fram á þau hafi ekki verið farið. Samkvæmt fundarsköpum K.F.S. megi ekki víkja formanni úr fundarstjóraseti, enda sé ljóst af 14. gr. fundarskapa, að hún heimili aðeins afbrigði um einstök tilfelli í fundartilhöguninni, en ekki að því, er snerti fundarskipulagið sjálft, en til þess verði að telja, að formaður stjórni fundum. En jafnvel þótt talið yrði, að heimilt væri að víkja frá fundarsköpunum að þessu leyti, þá hefði varaformaður átt að taka við fundarstjórn, nema honum væri víkið líka, en ekki hafi það verið gert. En þegar þetta hvorttveggja hefði verið búið hefði fyrst mátt kjósa sérstakan fundarstjóra. Úrskurðurinn um að vísa tillögunni frá, a.m.k. þegar hún hafi verið borin fram, hafi því verið réttur, en jafnvel þótt svo hefði ekki verið hefði fundarmönnum samt borið að hlýta honum samkvæmt fundar-

sköpum K.F.S. Enginn fundarmanna hefði á löglegan hátt getað tekið fundarstjórn á þann hátt, er Bjarni gerði, og ef fundarmenn hefðu talið úrskurðinn rangan hefðu þeir getað borið hann undir dómstólana og fengið þar leiðréttingu mála sinna. Engin nauðsyn hafi heldur verið til athafna Bjarna, formaður hafi ekkert ofbeldi sýnt sem fundarstjóri, enda hefði staðið svo á, þegar tillagan hafi komið fram, að hann hafi ætlað að fara að lesa skýrslu stjórnarinnar og varaformaður að tala sæti hans.

A. 2. Svo mikið öngþveiti hafi ríkt á fundinum, þegar atkvæðagreiðslurnar hjá Bjarna fóru fram, að enginn möguleiki hafi verið á að láta fara fram örugga atkvæðagreiðslu. Umgangur hafi verið og hávaður slíkur, að fulltrúar hafi ekki getað heyrt til Bjarna, hann hafi ekki gefið þess kost að ræða málin og ekki muni hann hafa leitað mótatkvæða. Ekki hafi verið unnt að telja atkvæðin, er greidd hafi verið og muni aðeins hafa verið talið hve margir hafi undirritað tillöguna og sé það rangt, að 44 hafi greitt henni atkvæði.

A. 3. En enda þótt talið yrði sannað, að 44 hafi greitt atkvæði undir stjórn Bjarna, þá hafi ekki nema í mesta lagi 32 aðalfulltrúar getað gert það. Varafulltrúar þeir, 12 að tölu, sem talið sé, að hafi greitt tillögunni um kosningu nýs fundarstjóra atkvæði muni ekki hafa haft fulltrúaréttindi á fundinum og hafi þeirra atkvæði, þótt greidd hefðu verið, þessvegna verið ógild. Tillagan hafi því ekki getað fengið $\frac{2}{3}$ atkvæða atkvæðisbærra fundarmanna, en það hefði hún þurft að fá, til þess að verða talin samþykkt sem afbrigði frá fundarsköpum K.F.S.

B. 1. Framhaldsaðalfundur þeirra minnihlutafulltrúa 21. júní var ekki ályktunarfær að því, er gjörðarþolar telja. Jóhann Þorvaldsson, gjörðarbeiðandi, hafi enga heimild haft til þess að kalla hann saman, í fyrsta lagi vegna þess, að hann hafi ekki verið löglega kosinn fundarstjóri og í öðru lagi vegna þess, að félagsstjórn eigi samkvæmt samþykktum K.F.S. að boða félagsfundi, en fulltrúar geti ekki gert það sjálfir, nema þeir hafi áður árangurslaust skorað á stjórnina að gera það, en svo hafi ekki verið hér.

B. 2. Af þeim 46 mönnum, sem mættu á fundinum 21. júní, (þessi orð eru tekin orðréttt úr ræðu umboðsmanns gjörðarþola, og verður að telja, að í þeim felist viðurkenning á því, að 46 fulltrúar hafi mætt á fundinum 21. júní, en því mótmælti hann í greinargerð sinni sem ósönnuðu, enda þótt nöfn allra manna séu skráð í fundargerðina) hafi verið búið að víkja 26 úr félaginu á löglegan hátt og hafi því aðeins mætt þar 20 menn með fulltrúaréttindum. Deildarfundir hefðu verið búnir að samþykkja ráðstöfun þessa og kjósa nýja menn í þeirra stað og hafi það vafalaust verið réttmætt, því að heimild stjórnarinnar til að víkja mönnum úr félaginu nái til allra félagsmanna, fulltrúa sem annarra, og hafi brottvikningin því verið gild, þangað til hún hefði verið felld úr gildi, annað hvort af ályktunarfærum aðalfundi eða dómstólunum. En hvernig, sem lítið yrði á brottvikninguna, sé þó vafalaust, að deildarfundirnir hefðu getað afturkallað umboð fulltrúanna til að mæta á aðalfundinum á þann hátt, er gert hafi verið 18. og 19. júní. Fundir þessir hafi á allan hátt verið lögmætir og ályktanir þeirra því löglegar og bindandi.

C. Samþykktabreytingarnar, sem stjórnarkosningin 21. júní hafi verið byggð á, hafi ekki verið löglega samþykktar samkvæmt 29. gr. samþykktar K.F.S. Samþykktunum verði aðeins breytt á aðalfundi, en hann sé ekki nema einn á ári. Ef samþykktabreytinga sé getið í fundarboði til aðalfundar þurfi þær samþykki $\frac{2}{3}$ atkvæðisbærra fundarmanna, en ella atkvæði $\frac{1}{2}$ þeirra og auk þess samþykki meirihlutfélagsstjórnar til að öðlast gildi. Sé þessu þannig fyrir komið til þess að einhver tilviljunarmeirihluti á aðalfundi geti ekki hringlað með samþykktir félagsins að lítt athuguðu máli, eins og hér hafi átt að gera. Skilyrðunum um hinn aukna meirihluta og samþykki meirihluta stjórnarinnar hafi ekki verið unnt að fullnægja hér, en þess hefði þurft þar sem tillögurnar um samþykktabreytingarnar hafi ekki komið fram fyrr en á aðalfundinum, þegar af þeirri ástæðu, að svo mikill hluti fulltrúa hafi ekki verið þeim samþykkur og meirihluti stjórnarinnar hafi verið þeim andvígur. Auglýsing Jóhanns Þorvaldssonar, gjörðarbeiðanda hafi ekki getað talizt nægilegt fundarboð, þaræð hún hafi ekki verið sett upp, fyrr en 6—8 dögum fyrir aðalfundinn 21. júní og heldur ekki frumvarpið að samþykktabreytingunum, sem afhent hafi verið einhverjum fulltrúum á aðalfundinum 10. júní, þar eð í því hafi ekki staðið, hvenær leggja ætti það fyrir aðalfund.

D. Samþykktabreyting sú, er hér ræðir um, geti ekki verið gild samkvæmt 20. gr. samvinnulaganna, er taki fram, að meirihluti stjórnar samvinnufélags megi aldrei ganga úr á sama ári, nema óviðráðanleg atvik valdi. Sé þannig ákveðið í lögunum, að stjórnar-

umboð sé óafturkallanlegt út kjörtímabil hvers einstaks stjórnanda, nema hann missi almenn skilyrði til að gegna stjórnarstörfum eða óviðráðanleg atvik valdi, en svo hafi ekki verið hér og hafi því ekki fundurinn 21. júní, þótt lögmætur hefði verið, getað tekið stjórnarumboðið af þeim stjórnendum, er ekki hafi átt að ganga úr stjórninni. Sé þetta gert til að skapa nauðsynlega festu og og samræmi í stjórn samvinnufélaga, enda eðlileg varúðarráðstöfun, sérstaklega þegar þess sé gætt, að samvinnufélögin séu að nokkru leyti opinber eign.

Verða nú framangreindar málsástæður, er gjörðarþolar telja eiga að valda því, að réttarkröfur þeirra verði teknar til greina, teknar til athugunar hver um sig.

Um A. 1. Svo sem þegar hefur verið greint, lítur rétturinn svo á, að ærið tilefni hafi verið til þess, að dagskrártillagan, sem kom fram í byrjun framhaldsaðalfundarins 10. júní um að víkja formanni úr fundarstjórasæti og kjósa annan fundarstjóra, var flutt. Virðist hún hafa verið bein og eðlileg afleiðing þess, sem á undan var gengið í fundarstjórn formanns og lýst hefur verið.

Ekki eru nein ákvæði um það í samþykktum K.F.S., að formaður skuli vera fundarstjóri á fundum félagsins. Hinsvegar segir í 4. gr. fundarskapa félagsins að formaður skuli vera fundarstjóri á félagsfundum, en varaformaður í forföllum hans. Í 14. gr. sömu fundarskapa segir, að afbrigði frá þeim geti fulltrúafundur gert í einstökum tilfellum, þegar nauðsyn

þyki bera til, ef það sé samþykkt af þess hlutum allra fulltrúa, sem á fundi séu. Þessi heimild til afbrigða verður ekki skilin á annan veg en þann, að hún heimili hverskonar afbrigði, er hinn tiltekni meirihluti telur nauðsynlegt, þar á meðal afbrigði á þá lund, að fundurinn geti hvenær sem er tekið ákvörðun um, að hvorki formaður né varaformaður skuli stjórna honum, heldur sá, er fundurinn kys sérstaklega til þess. Dagskrártillagan var því á allan hátt lögmæt samkvæmt fundarsköpum K.F.S. Tillagan, er samkvæmt efni sínu fól í sér afbrigði frá fundarsköpum, var þess eðlis, að skylt var að bera hana undir atkvæði þegar í stað og óheimilt með öllu að neita að bera hana upp eða fresta henni til síðasta dagskrárlíðar: Önnur mál. Var því neitun formanns um að bera tillöguna upp í alla staði óréttmæt.

Þar sem svona stóð á verður að telja, að eina leiðin, er fundurinn hafi haft til þess að ná rétti sínum, hafi verið sú, sem farin var, þ. e., að sá fulltrúanna, er falið hafði verið að koma tillögunni á framfæri, bæri hana undir atkvæði fundarmanna. Þess réttar, er aðalfundurinn átti, gat hann ekki neytt á annan hátt, en gert var eins og þarna stóð á, enda ómögulegt, eins og löggjöf vorri er háttað, að fá þá aðstoð dómsvaldsins, er að gagni hefði komið, nægilega skjótt.

Fyrir slíkum atvikum, sem hér ræðir um er að sjálfsögðu ekki gert ráð í lögum. Til þess eru þau of óeðlileg. Hinsvegar gerir 18. gr. laga um samvinnufélag og 13. gr. samþykkt K.F.S. ráð fyrir, að félagsstjórn kunni að vanrækja að boða til fundar, sem henni er skylt að boða eftir kröfu tiltekins hluta félagsmanna eða félagsdeilda og er svo ákveðið í grein-

inni, að hafi stjórnin ekki boðað til fundarins ninan tiltekins tíma, geti hlutaðeigendur sjálfr kvatt til fundar. Virðist ákvæði þessi sett í þeim tilgangi, að stjórn samvinnufélags geti ekki að eigin geðþótta varnað félags mönnum að ræða og taka ákvarðanir um þau efni, er þeir kunna að æskja, en stjórnin er mótfallin. En þýðingarlaus væru þau með öllu, ef fundurinn gæti ekki losað sig við þann mann úr fundarstjórasæti, er það skipaði samkvæmt ákvæðum í fundarsköpum og beitti valdi til þess að meina fundinum að ræða þau mál, er hann hefði ætlað. Ætla má því, að ef löggjafinn hefði gert ráð fyrir slíkum tilvikum og hér ræðir um, þá hefði hann einnig veitt félagsfundi heimild til sjálfstæðra athafna eins og gert er í 18. gr. laga um samvinnufélög, til að skifta um fundarstjórn á sama eða svipaðan hátt og hér var gert. Svo hefði líklega og verið gert undir sama skil-orði í samþykktum K.F.S. Virðist því liggja nærri að telja, að athafnir Bjarna Jóhannssonar á aðalfundinum 10. júní hafi einnig verið heimilar samkvæmt löggjöfum við fyrrgreind ákvæði 18. gr. laga um samvinnufélög og 13. gr. samþykkta K.F.S.

Samkvæmt því, er nú hefur verið sagt, verður að telja, að heimilar hafi verið þær aðferðir um atkvæðagreiðslurnar, er Bjarni Jóhannsson stjórnaði á aðalfundinum 10. júní, er beitt var.

Um A 2. Fulltrúar á aðalfundinum 10. júní sátu á sérstökum bekkjum, svo sem þegar er lýst, og er ekki annað sýnilegt, en að þeir hafi verið þar kyrrir, eða hafi a.m.k. ekki farið út fyrir fulltrúasvæðið, sem lýst var hér að framan (nema e.t.v. 1—3 minnihluta-fulltrúar) meðan stóð á atkvæðagreiðslunum hjá

Bjarna. Sýnist ekki hafa verið um að villast hverjir fundarmanna voru fulltrúar og hverjir ekki, sbr. t. d. framburð Guðbrands Magnússonar, gjörðarþola, er segir, að þegar hann hafi komið inn, í fundarbyrjun, hafi verið búið að koma fulltrúum þannig fyrir í bekkjum, að ekki hafi verið hægt að villast á, hverjir væru fulltrúar. Gjörðarbeiðendur, þeir, er á fundinum voru, þeir Jóhann Þorvaldsson, Halldór Kristinsson, Kristján Sigurðsson og Skafti Stefáns-son, eru sammála um að atkvæðagreiðslurnar hafi verið greinilegar og aðstaða við þær verið góð, eða a.m.k. sæmileg. Gjörðarþolar voru allir á fundinum. Enginn þeirra hefur skilorðslaust talið aðstöðuna svo slæma, að óframkvæmanlegt hafi verið að telja atkvæði. Ottó Jørgensen telur aðstöðu til atkvæðatalningar hafa verið illa, Þóroddur Guðmundsson telur hana hafa verið slæma og talningu atkvæða hafa verið annaðhvort ill, eða óframkvæmanlega, svo að öruggt væri, Kristján Sigtryggsson segir að erfitt muni hafa verið að telja atkvæði, Óskar Garibaldi-son sagði fyrst, að aðstaða til atkvæðagreiðslu og talningar atkvæða hafi ekki verið sem ákjósanlegust og síðar, að gefnu tilefni frá umboðsmanni gjörðarþola, að aðstaðan hafi verið svo slæm, að hann myndi sjálfur ekki hafa treyst sér til að láta fara fram nákvæma atkvæðagreiðslu og loks segir Guðbrandur Magnússon, að sér hafi fundizt, að vel væri hægt að telja atkvæði og að ekki sé líklegt, að teljararnir hafi talið aðra fundarmenn í misgripum fyrir fulltrúana. Þeir meirihluta fulltrúarnir Sigurður Gunnlaugsson, Jóhann Möller og Bjarni Jóhannsson telja aðstöðuna hafa verið góða. Minnihluta fulltrúarnir Hlöðver

Sigurðsson og Gunnar Jóhannsson telja, að óframkvæmanlegt hafi verið að láta atkvæðagreiðslur fara fram, Ásgrímur Albertsson segir, að mikil framíköll hafi verið og fulltrúar sumir staðið upp og gengið til, Páll Ásgrímsson segir, að sér hafi þótt atkvæðagreiðslurnar fara ógreinilega fram og loks segir Jón Jóhannsson, að ókyrrð hafi verið nokkur í salnum, meðan atkvæðagreiðslurnar hafi farið fram, en þó ekki meiri, en oft komi fyrir á fundum, þar sem dálitill hiti sé í málum.

Áheyrendurnir Páll Jónsson, byggingafulltrúi og Kristján Sturlaugsson, kennari, telja atkvæðagreiðslurnar hafa verið greinilegar, Eggert Theódórsson leggur ekki dóm á það, en segir, að ókyrrð hafi verið mikil og frú Jóhanna Pétursdóttir segir, að „heil-mikil læti“ hafi verið, er mest hafi lýst sér í tali og upphrópunum, en leggur ekki, frekar en Eggert, neinn dóm á atkvæðagreiðslurnar. Teljararnir, þeir Jóhann Sveinbjörnsson, tollþjónn, sem unnið hefur eið að framburði sínum, og Arnþór Jóhannsson, skipstjóri, er gefið hefur vottorð, sem tekið var gilt sem staðfest, segja báðir, að auðvelt hafi verið að telja atkvæðin og að þeir hafi talið rétt.

Ekki mun neinn fundarmanna hafa beðið Bjarna um orðið um dagskrártillöguna, mótaskvæða mun hann hafa leitað, en engin komið fram. Um það, hvernig heyrzt hafi til Bjarna, þegar hann las tillöguna upp, eru framburðir nokkuð skiftir, en með öllu er ástæðulaust að ætla, að fulltrúar hafi ekki vitað um hvað tillagan var, enda hafði formaður sjálfur lesið hana upp áður, eins og fyrr segir.

Af því, sem hér hefur verið rakið, verður að á-

lykta, að framangreindar atkvæðagreiðslur hafi verið nægilega greinilegar til þess að verða taldar gildar og að atkvæði hafi verið rétt talin, 44 með dagskrár-tillögunni og 43 með nýja fundarstjóranum.

Um A 3. Í 5. gr. Reglna um kosningu deildarstjórna og fulltrúa fyrir K.F.S. er svo ákveðið, að varamenn taki sæti aðalmanna í forföllum þeirra eftir atkvæðamagni. Telja má upplýst í málinu, að aðalfulltrúarnir Jóhann Jóhannsson, Sveinn Þorsteinsson, Jónas Jónasson, Jónas Björnsson, Snorri Friðleifsson, Gunnlaugur Hjálmarsson, Magnús Baldvinsson, Jón Kristjánsson, Páll Erlendsson og Björgvin Bjarnason hafi verið forfallaðir frá að mæta á aðalfundinum 10. júní og staðhæft hefur verið, að þeir Þórir Konráðsson og Sigurður Magnússon hafi og haft forföll og eru engar mótlíkur leiddar gegn því. Af ofangreindum aðalfulltrúum eru 4 í fyrstu deild, 4 í þriðju deild og 4 í fjórðu deild. Af varafulltrúum er mættu úr fyrstu deild höfðu þeir Guðvarður Jónsson og Jóhann Sveinbjörnsson samkvæmt atkvæðamagni sínu tvímælalausán rétt til að mæta samkvæmt reglum K.F.S., þeim er áður gat. Adolf Einarsson og Einar Ásgrímsson höfðu hins vegar lægra atkvæðamagn en aðrir varafulltrúar deildarinnar, er ekki mættu og munaði 3 atkvæðum á þeim og atkvæðahæsta varafulltrúanum, er ekki mætti. Af varafulltrúum, er mættu úr 3. deild höfðu þeir Páll Hjartarson, Jón Björnsson og Ólafur Eiríksson tvímælalausán rétt til að mæta og má geta þess hér, þaræð Ólafur Eiríksson var að atkvæðatölu jafn Jóhanni Rögnvaldssyni, sem ekki mætti, að engin ákvæði eru í reglum K.F.S. um, í hverri röð vara-

fulltrúar með jöfnum atkvæðum skuli mæta í forföllum aðalmanna og sýnist þá vera óbundið hver þeirra mætir. Einar Eyjólfsson, er mætti sem varafulltrúi, hafði hins vegar 2 atkvæðum minna en Jóhann Rögnvaldsson, sem ekki mætti.

Af þeim varafulltrúum, er mættu úr 4. deild, höfðu Jónas Halldórsson og Þorkell Jónsson tvímælalausan rétt til að mæta, en þeir Jónas Jónsson og Bjarni Jóhannsson höfðu hvor um sig einu atkvæði minna en tveir aðrir varafulltrúar, sem ekki mættu.

Þess skal getið, að aðalfulltrúinn Árni Jónasson úr 4. deild var forfallaður 10. júní og mætti ekki á fundinum, en ekki sýnist neinn sérstakur varafulltrúi hafa mætt í hans stað.

Það, sem nú hefur verið sagt um hina mættu varafulltrúa, hefur verið rakið til þess að sýna, að mjög litlu munaði, að varafulltrúar mættu nákvæmlega í samræmi við Reglur um kosningu deildarstjórna og fulltrúa fyrir K.F.S., en annars eru það þau atriði, er nú greinir, sem hafa úrslitabýðingu um þessa málsástæðu gjörðarpola eins og hér stendur á.

Greindar reglur eru að líkindum settar af aðalfundi K.F.S. til leiðbeiningar fyrir fundarstjóra og telja verður, að aðalfundur geti vikið frá þeim, þegar honum býður svo við að horfa. Ottó Jörgensen, gjörðarþoli, skýrði frá því í aðilaframburði sínum, að undanfarin ár hafi það verið venja, að taka gilda varafulltrúa, er á fund hafi komið, ef þeir hafi verið mættir fyrir ákveðinn mann, og hafi það verið gert, án þess að ströngustu skilyrða hafi verið gætt um, hvort aðalfulltrúi hafi raunverulega verið forfallaður og kvatt viðkomandi til að mæta fyrir sig og þá

einnig án þess að athuga að varafulltrúarnir mættu í réttri röð.

Að þessu hvorttveggja athuguðu, svo og því, að telja verður, að bæði aðalfundurinn sjálfur og félagsformaður hafi viðurkennt alla varafulltrúana, er þeir, án þess að nokkur athugasemd kæmi um það, settust á fulltrúabekkina, eftir tilmælum formanns í fundarbyrjun, þá verður að telja, að varafulltrúarnir hafi allir haft fulltrúaréttindi á fundinum.

Af þessum ástæðum verður að telja öll hin greiddu atkvæði um umrædda tillögu og fundarstjórakosninguna gild.

Samkvæmt því, sem sagt hefur verið um málsástæður gjörðarþola hér að framan, undir A 1—3, lítur rétturinn svo á, að atkvæðagreiðslur þær, er Bjarni Jóhannsson stjórnaði á aðalfundinum 10. júní hafi verið lögmætar, þær hafi verið nægilega greinilegar, atkvæði verið rétt talin og hin töldu atkvæði öll fullgild.

Um B 1. Svo sem þegar er sagt, lítur rétturinn svo á, að Jóhann Þorvaldsson hafi verið löglega kjörinn fundarstjóri á aðalfundinum 10. júní. Eins og þarna stóð á, verður ekki talinn neinn vafi á því, að aðalfundurinn 10. júní hafi getað falið framkvæmdastjóra og hinum nýkjörna fundarstjóra sínum, að auglýsa framhald aðalfundarins 21. júní með samþykkt þeirri, er gerð var í fundarlokin, enda var það hvorttveggja, að þá mátti líta svo á, að stjórnin, eða meirihluti hennar, hefði sagt sig úr lögum við aðalfundinn og eftir öllum atvikum mátti telja fyrirfram víst, að hún myndi ekki sinna tilmælum fundarins um auglýsingu framhaldsaðalfundar í því

skyni, sem hann átti að halda.

Um B 2. Ástæður þær, er meirihluti eldri stjórnarinnar byggir á brottrekstur hinna 26 aðal- og varafulltrúa, er fram fór á stjórnarfundinum 16. júní, eru þær, að þeir hafi neitað að taka þátt í löglegum aðalfundi félagsins og hlíta þar samþykktum og fundarsköpum þess, svo og stofnað til sérstakra fundarhalda, er þeir hafi kallað aðalfund K.F.S. og loks auglýst slíkan fund í nafni félagsins, án samþykkis stjórnarinnar. Samkvæmt því, sem sagt hefur verið hér á undan, eru þetta rangar sakargiftir eins og hér stóð á og heimila því alls ekki brottrekstur umræddra manna. Auk þess verður eðli málsins samkvæmt, að telja það utan valdssviðs stjórnarinnar að reka aðalfundarfulltrúa úr félaginu, meðan stendur á aðalfundi, a.m.k. án samráðs við aðalfundinn sjálfan. Brottrekstrar hinna 26 aðal- og varafulltrúa verða því að teljast ógildir og breytir það engu í því efni, þótt deildarfundir þeir, er nú verða ræddir, hafi samþykkt þá.

Fulltrúar á aðalfund K.F.S. skulu, svo sem fyrr greinir, kosnir á aðalfundi deildanna, sem er einn á ári og boðaður skal með viku fyrirvara. Deildarfundir skal deildarstjóri kalla saman eftir tillögum stjórnar og framkvæmdastjóra.

Deildarfundirnir, er haldnir voru 18. og 19. júní voru aukafundir. Voru þeir auglýstur með ekki lengri fyrirvara en tveggja daga. Fundirnir voru boðaðir af stjórn K.F.S. og, að því er ætla verður, án samþykkis og gegn vilja deildarstjórnanna, enda gáfu allar deildarstjórnirnar, er málið skifti, út tilkynningar til félagsmanna um, að fundirnir væru

þeim með öllu óviðkomandi og að þær teldu þá ólög-
mæta. Þegar af þessum ástæðum verður ekki talið,
að fundir þessir hafi getað svift aðalfundarfulltrú-
ana umboðum þeirra og þarf því ekki að taka af-
stöðu til þess, hvort slíkt er almennt á valdi al-
mennra deildarfunda.

Samkvæmt því, sem sagt hefur verið undir B1 og 2
verður að líta svo á, að framhaldsfundurinn 21. júní
hafi verið ályktunarfær aðalfundur K.F.S. eins og
hann var skipaður.

Um. C. Í 29. grein samþykkt K.F.S. segir, að þeim
verði ekki breytt nema á aðalfundi og þurfi a. m. k.
 $\frac{2}{3}$ hlutar atkvæðisbærra fundarmanna að samþykkja
breytinguna. Þegar leggja á samþykktabreytingar
fyrir fund skal geta þess í fundarboði. Aðalfund á að
auglýsa með 10 daga fyrirvara.

Breytingum á samþykktum má koma fram á aðal-
fundi, þótt ekki hafi verið boðaðar í fundarboði, en
þá þurfa þær að hljóta $\frac{4}{5}$ hluta greiddra atkvæða og
fylgi meirihluta félagsstjórnar, til að öðlast gildi.

Rétturinn verður að fallast á þá skoðun gjörðar-
beiðenda, að það ákvæði, að samþykktabreytinga
skuli geta í fundarboði aðalfundar, sé til þess sett að
 tryggja, að ekki fari framhjá neinum, að breytingar
sáu væntanlegar svo og til þess að veita hæfilegan
umhugsunarfrest um hinar væntanlegu breytingar.
Verður því að líta svo á, að heimilt sé að beita þeirri
aðferð, er hér var beitt, til þess að koma fram sam-
þykktabreytingum með samþykki einungis $\frac{2}{3}$ hluta
atkvæðisbærra fundarmanna, þ. e. að fresta aðalfundi
er auglýstur hefur verið án boðunar samþykktabreyt-
inga, og auglýsa framhaldsaðalfund með 10 daga

fyrirvara og geta þess í fundarboði, að tillögur til samþykktabreytinga muni liggja fyrir.

Hér má og geta þess, að breytingar þær, er samþykktar voru á hinum lögmæta aðalfundi K.F.S. 21. júní, hlutu samþykki meira en $\frac{4}{5}$ hluta mætttra fulltrúa, en meirihluti stjórnar félagsins var ekki mættur og gat því ekki neytt þess réttar, er hann taldi sig eiga til að hindra samþykktabreytingarnar, en telja verður, að þess réttar verði stjórnin að neyta á fundi. Má því og líta svo á, að samþykktabreytingin hafi einnig verið gerð að fullnægðum hinum strangari skilyrðum 29. gr. samþykktar K.F.S.

Áður en meiri- og minnihlutafulltrúarnir skildu á fundinum 10. júní var fulltrúum boðið og afhent, þeim, er það vildu, frumvarp að samþykktabreytingum þeirra meirihlutafulltrúanna, og áður en hinu lögmæta framhaldi þess fundar lauk, var samþykkt að auglýsa, að framhaldsaðalfundur, er samþykktabreytingar voru væntanlegar á, yrði haldinn 21. júní. Auglýsingar um framhaldsaðalfundinn 21. júní voru samkvæmt framburði Sigurðar Tómassonar festar upp í 2—3 búðum K.F.S. hinn 13. júní, en rifnar niður aftur eftir fyrirmælum Þórodds Guðmundssonar, gjörðarþola, líklega 15. eða 16. júní. Þá var fundurinn og auglýstur í Siglfirðingi, er út kom 15. júní, og ennfremur með tveim auglýsingum við götur bæjarins, en ekki er alveg ljóst, hvenær þær voru settar upp. Telja má eftir gögnum málsins, að alkunnugt hafi verið á Siglufirði, að fundinn átti að halda á hinum tiltekna tíma.

Ekki eru fyrirmæli um það í samþykktum K.F.S.

í hverju formi boðun aðalfundar skuli vera og þykir því mega líta svo á, að til framhaldsaðalfundarins 21. júní hafi verið nægilega boðað, og í samræmi við samþykktir K.F.S., á framangreindan hátt.

Samkvæmt því, er hér hefur verið rätt, verður því að telja samþykktabreytingarnar sem stjórnarkosningin 21. júní byggðist á, lögmætar samkvæmt ákvæðum 29. gr. samþykktar K.F.S.

Um D. Í 20. gr. laga um samvinnufélög segir m.a.: „— Í samþykktum skal tiltaka tölu stjórnenda og kjörtíma, og séu þeir eigi færri en þrír. Skulu þeir ganga úr á virl, og aldrei meiri hluti á sama ári, nema óviðráðanleg atvik valdi —“. Í 18. gr. sömu laga segir, að félagsfundur hafi æðsta vald í málefnum félagsins, með þeim hætti, sem lög ákveði og samþykktir þess. Þá segir og í 21. gr. laganna, að stjórnendur beri ábyrgð fyrir aðalfundi, einn fyrir alla og allir fyrir einn, nema sá, er látið hafi bóka ágreiningsatkvæði í gerðabók félagsins.

Af hálfu gjörðarpola er því haldið fram, að greint ákvæði 20. gr. samvinnulaganna sé bindandi ákvæði. Sé það sett í því skyni að skapa nauðsynlega festu og samræmi í stjórn samvinnufélaga. Virðist réttinum, að fallast megi á þessa skoðun gjörðarpola um tilgang ákvæðisins, enda verður vart komið auga á önnur atriði, er gætu skýrt tilvist þess.

Í 20. gr. laga um samvinnufélag er ákvæði um að stjórnendur félags skuli ekki vera færri en 3, en hinsvegar er ekkert tekið fram um, hve margir þeir skuli eða megi vera flestir. Verður því að telja, að aðalfundur samvinnufélags geti sjálfur ráðið, hve marga hann hefur í stjórn félagsins og sé hann ekki

bundinn við annað, en að hafa þá ekki færri en þrjá. Af þessu leiðir, að aðalfundur getur á hvaða tíma, sem er fjölgað svo mikið í stjórn félags með samþykktabreytingu, að sá hluti stjórnarinnar, sem ekki á að ganga úr á þeim fundi, verði alger minnihluti í hinni nýju og fjölmennari stjórn. Þegar svo væri að farið, væri það á engan hátt á valdi meirihluti gömlu stjórnarinnar að ákveða stjórnarathafnir og þar með hefði hann misst aðstöðu til að halda þeirri festu og því samræmi í stjórn félagsins, er hann kynni að hafa talið æskilega. Með þessari aðferð, sem telja verður heimila eftir lögunum um samvinnufélög, gæti nægilega sterkur aðalfundarmeirihluti náð sömu, eða a. m. k. nálega sömu, aðstöðu í stjórn samvinnufélags, eins og hann myndi ná undir því skilorði, að víkja mætti allri stjórninni á fundinum. Sýnist því greint ákvæði, þót bindandi væri, ekki til þess fallið að ná ofargreindum tilgangi sínum.

Samkvæmt hinum tveimur ákvæðunum, sem tekin voru upp úr lögunum um samvinnufélög hér að framan, ber stjórn samvinnufélags ábyrgð fyrir aðalfundi sem æðsta valdhafa í málefnum félagsins. Ekki skýra lögin nánar hverskonar ábyrgð fyrir aðalfundinum átt er við. Telja verður þó, þar sem engar takmarkanir eru settar, að stjórnin beri ábyrgð fyrir aðalfundinum á öllum þeim athöfnum, er hún hefur framkvæmt og staðið að sem stjórn félagsins. Nú má hugsa sér 'mörg þau tilvik, að aðalfundurinn væri mjög ósammála stjórn félagsins bæði um einstakar gjörðir hennar og stefnu hennar í málefnum félagsins almennt. Stjórnin vildi hinsvegar ekki breyta afstöðu sinni, heldur halda áfram á sömu braut, teldi

t. d. framkvæmd vilja aðalfundarins geta valdið félaginu tjóni. Tvímælalaust væri það í samræmi við ákvæði laganna um samvinnufélög, að vilji aðalfundarins réði í slíkum tilvikum. Með tilliti til afstöðu stjórnarinnar kynni fundurinn að vantroysta henni til að framkvæma vilja hans og væri hann þá illa settur og lítið orðið úr æðsta valdi hans í félagsmálum, ef hann gæti ekki skift um menn í stjórninni og sett í hana menn, er hann treysti betur til að framfylgja þeirri stefnu, er hann óskaði. Margvísleg tilvik gætu og komið fyrir, án þess að verða að lögum talin óviðráðanleg atvik, er gerðu það sjálfsagða ákvæði lítilsvirði, að stjórnin bæri ábyrgð fyrir aðalfundi, ef aðalfundurinn hefði ekki heimild til að víkja stjórn eða meirihluta hennar, allri eða öllum samtímis.

Að því athuguðu, að fyrstgreint ákvæði 20. gr. laga um samvinnufélög virðist ekki til þess fallið, að ná þeim tilgangi, sem telja verður að því sé ætlað, enda þótt bindandi væri talið, svo og því að sem bindandi ákvæði verður það vart talið samræmast þeim öðrum ákvæðum samvinnulaganna, sem greind hafa verið og telja verður til grundvallaratriða laganna, og loks því, að sem bindandi ákvæði samræmist það mjög illa hinum lýðræðislega anda, sem samvinnulögin eru byggð á, þá verður rétturinn að líta svo á, að ákvæði þetta sé ekki ófrávíkjanlegt, heldur sé það sett í lögin sem leiðbeiningarregla, er löggjafinn hafi talið æskilegt, að fylgt væri undir öllum venjulegum kringumstæðum.

Lítur því rétturinn svo á, að murædd samþykka-

breyting brjóti á engan hátt bág við 20. gr. laga um samvinnufélög.

Samkvæmt því, er nú hefur verið sagt þykir engin varnarástæða gjörðarþola hafa við rök að styðjast. Verða úrslit málsins því þau, að framangreindar réttarkröfur gjörðarbeiðenda verða teknar til greina á þann hátt, að heimilaður verður famgangur hinnar umbeðnu innsetningargjörðar á ábyrgð gjörðarbeiðenda og gegn þeirri tryggingu, er fógeti kann að krefjast.

Að því, er varðar málskostnað þykir ekki, eftir málavöxtum, unnt að gera gjörðarþolum að greiða gjörðarbeiðendum hann að fullu. Hinsvegar ber að gera þeim að greiða nokkra fjárhæð upp í málskostnað. Þykir hún, með tilliti til þess, hversu viðamikill er, dýrra ferðalaga umboðsmanns gjörðarbeiðenda og mikillar vinnu og langs tíma, er hann hefur orðið að fórna málinu, hæfilega ákveðin kr. 5.000,00.

ÞVÍ ÚRSKURÐAST

Framangreind umbeðin innsetningargjörð á að fara fram á ábyrgð gjörðarbeiðenda, stjórnar Kaupfélags Siglfirðinga, kosinnar 21. júní 1945, þeirra Jóhanns Þorvaldssonar o. fl., gegn þeirri tryggingu, er fógeti kann að krefjast. Gjörðarpolar, áður kosin stjórn Kaupfélags Siglfirðinga, þeir Ottó Jørgensen o. fl. greiði óskift gjörðarbeiðendum kr. 5.000.00 upp í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu úrskurðar þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Gunnar A. Pálsson

(sign.)

(setufógeti)

Rétt endurrit úr fógetabók Siglufjarðar staðfestir,

Reykjavík, 6. september 1945.

Gunnar A. Pálsson

(setufógeti)

Gjald:

Ritlaun kr. 51.00

Stimpilgj. — 1.00

Kr. 52.00

— fimmtíu og tvær krónur —

Greitt

G. A. P.

